

## בס"ד. שיחת ש"פ יתרו, ח"י שבט ה'תשמ"ה.

### בלתי מוגה

א. התוועדות דשבת זו היא השלישית בהמשך ליום ההילולא דכ"ק מו"ח אדמו"ר — בהוספה על ההתוועדות דיום השבת למחרת יום ההילולא, וההתוועדות דחמשה עשר בשבט (כאשר "קיימא סיהרא — דחודש שבט — באשלמותא"<sup>1</sup>), שהיתה אף היא בהמשך ליום ההילולא (כמוזכר בהתוועדות).

ומטרתה ותכליתה — לפעול ענין של חזקה [לא רק לדעת רבי ש"חזקה" היא בב' פעמים, אלא "חזקה" שהיא לכו"ע — בג' פעמים הוי חזקה<sup>2</sup>] בכל עניני יום ההילולא, כלומר, שכל ההחלטות הטובות שקיבל כאו"א על עצמו להוסיף במילוי הוראותיו של בעל ההילולא — יהיו באופן של חזקה, שהיא גם מלשון חזק, היינו, בתוספת חזק ותוקף.

ומובן, שהעילוי ד"חזקה" אינו ביחס לפעם השלישית בלבד, כי אם שבפעם השלישית מתגלה שגם בפעם הראשונה והשני נעשה הדבר בתוקף המתאים — כפי שמצינו בנוגע לג' שני חזקה ע"י ג' כיתי עדים, "שנים בראשונה שנים בשני ושנים בשלישית כו"<sup>3</sup>, דמסוגיית הגמרא מוכח, שגם ב' השנים הם (לא רק הכנה ל"חזקה" דשנה הג', כי אם) חלק מענין ה"חזקה".

ובאופן כזה — מתוך תוקף של "חזקה" — ממשיכים זאת על כל הימים שלאח"ז, היינו, שהתעוררות זו תהי' באופן ד"פעולה נמשכת" על כל השנה כולה, וכן על כל השנים שלאח"ז.

ב. ובהקדמה — שהאמור לעיל שיש להמשיך את עניני יום ההילולא על כל הימים שלאח"ז, תמוה לכאורה:

כל יהודי אומר בתפלתו "לישועתך קוינו כל היום", היינו, שמצפים ומקווים שהגאולה תהי' תיכף ומיד ממש, "כל היום".

ומכיון שמשיח צדקנו בא מיד, הרי תיכף ומיד יהי' גם הענין דתחיית המתים — אצל הצדיקים, ועאכו"כ — נשיאי ישראל, ובעניננו — בעל ההילולא, נשיא הדור [ומכיון ש"הנשיא הוא הכל"<sup>4</sup>, מובן, שלוקח עמו את כולם, שהרי "בתר רישא גופא אזיל"<sup>5</sup>].

— כידוע מ"ש בזהר<sup>6</sup> שאף שתחיית המתים אצל כל בני תהי' משך זמן (ארבעים שנה) לאחר ביאת משיח צדקנו, מ"מ, אצל צדיקים יהי' הענין דתחיית המתים תיכף ומיד כאשר יבוא משיח צדקנו, וידועה הראי' לכך גם

(1) זהר פרשתנו פה, א. זח"א קנ, רע"א. וראה זח"ב רטו, א. שמו"ר פט"ו, כו. (2) ב"מ קו, רע"ב. וש"נ. (3) ב"ב נו, סע"א ואילך. (4) פרש"י חוקת כא, כא. (5) עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב. (6) ח"א רלט, א ואילך.

בנגלה דתורה — שהרי מפורש בגמרא<sup>7</sup> ש"לעתיד לבוא", כאשר יבנה ביהמ"ק, יהיו "אהרן ובניו ומשה עמהן", ומכיון שבנין ביהמ"ק יהי' תיכף ומיד כשיבוא משיח צדקנו<sup>8</sup>, נמצא, שגם תחה"מ דצדיקים, משה ואהרן כו', תהי' תיכף ומיד בביאת משיח צדקנו<sup>9</sup> —

וא"כ, כיצד שייך לומר שיש להמשיך את הענינים הקשורים עם יום ההילולא (ענין ההסתלקות) על הימים שלאח"ז, אפילו במשך שנה זו, ועאכו"כ במשך השנים שלאח"ז — כאשר יודעים שמשיח צדקנו בא תיכף ומיד ("אָט קומט משיח"), ובמילא, גם הענין ד"הקיצו ורננו שוכני עפר"<sup>10</sup> אצל הצדיקים — יהי' תיכף ומיד?!

והביאור בזה — ע"פ המבואר בלקו"ת בסופו בפירוש הכתוב<sup>11</sup> כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני גוי' כן יעמוד לפני זרעכם ושמכם", שגם לעתיד לבוא, כאשר יהיו "השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה", דקאי על בחי' פנימיות עתיק שתתגלה לעתיד לבוא. היינו, "המשכת מקיפים ופנימיים חדשים שלמעלה מהשבירה והתיקון כו' אשר אני עושה, שנמשכים באתעדל"ע בלבד, עומדים לפני . . . שהוא מפנימיות עתיק" — הנה גם אז "יעמוד לפני זרעכם ושמכם", דקאי על כללות עבודתם של ישראל בעניני תומ"צ בזמן הזה, שעיי"ז נעשה ענין הזריעה כו', כלומר, שגם לאחר ביאת משיח צדקנו, לעתיד לבוא, תהי' חשיבות גדולה ביותר ("כן יעמוד לפני זרעכם ושמכם") לכללות העבודה דזמן הזה.

ועפ"ז מובן שיש מעלה וחשיבות מיוחדת ל"חזקה" בכל עניני העבודה הקשורים עם יום ההילולא — גם כאשר תיכף ומיד ממש בא משיח צדקנו, ותיכף ומיד "הקיצו ורננו שוכני עפר", ובראשם — בעל ההילולא.

ג. ויש להוסיף בזה, שחשיבות ומעלת העבודה דזמן הזה לעתיד לבוא ("כן יעמוד לפני זרעכם ושמכם"), עיקרה — בנוגע לעבודה דזמן הגלות<sup>12</sup>, ובזמן הגלות גופא — עיקר ההדגשה היא על העבודה דדור האחרון, דורנו זה, דרא דעקבות משיחא, כאשר נמצאים בחושך כפול ומכופל, ואעפ"כ, לומדים תורה ומקיימים מצוות, מבלי להתפעל מכל המניעות והעיכובים.

וכמבואר בדרושי חסידות בכ"מ<sup>13</sup> בנוגע לענוותנותו של משה רבינו, "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"<sup>14</sup> [אפילו מנכרי<sup>15</sup>].

(7) יומא ה. ב. וראה תוד"ה אחד — פסחים קיד. ב. (8) רמב"ם הל' מלכים ספ"א. (9) ראה שיחת י"ג שבט חשי"א ס"ט (לקו"ש ח"ב ס"ע 51 ואילך). לקו"ש ח"ו ע' 294 הע' ד"ה לתחיית המתים. (10) ישעי' כו. יט. (11) שם סו. כב. (12) ראה תניא רפ"ז. ובארוכה לקו"ש ח"ו ע' 95 ואילך. (13) תו"ח שמות סד. ב. סה"מ קונטרסים ח"א נג. ב ואילך. סה"מ ה'תשי" ע' 237. (14) בהעלותך יב. ג. (15) ד"ה ויספו עניים בה' שמחה — סה"מ תקס"ב ע' נא. וראה ד"ה זה שי"ל לאחרונה עם שינויי גירסאות וכו' (כפ"ח תשמ"ה).

שעיקרה – בראותו אשר בעקבות משיחא יהי' דור יתום שהשגתו באלקות והעבודה דמוח ולב לא תהי' נחשבת כלל לגבי דורו של משה רבינו, ואעפ"כ, יעמדו בנסיון ויקיימו תומ"צ בפועל ממש, מבלי להתפעל מכל המניעות והעיכובים שיהיו אצלם מצד הסביבה כו' – כלפי דור זה היתה עיקר ענוותנותו של משה רבינו.

וכפי שרואים אמנם בפועל ממש את גודל הקשיים והנסיונות שבדורנו זה, ובמיוחד – הנסיון ד"לא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים"<sup>16</sup>,

ועאכ"כ כאשר ה"מלעיגים" הם (לא מאומות העולם, אלא) מבנ"י עצמם, ולא עוד, אלא מיהודים כאלו אשר בשאר ענינים הם שומרי תומ"צ, ובכל זאת "מלעיגים" הם על האמונה במשיח צדקנו ובביאת משיח צדקנו, ועד שלמטרה זו מנצלים הם עניני תורה כו' (היפך ד"סם חיים"<sup>17</sup>) – שאז הנסיון ד"לא יתבייש" גדול יותר,

ואעפ"כ, עומדים בנסיון זה, ומקיימים את הציווי ד"אל יתבייש" – אף שמצד טבעו של אדם צריך להתעורר איזה רגש של כושה, שכן, בינתיים, "עד יצא כנוגה צדקו"<sup>18</sup>, באופן גלוי לעיני כל, הרי סוכ"ס גרמו לו ענין של כושה [ענין ע"פ תורה, א' מחמשת החיובים דמזיק – "בושת"<sup>19</sup>], ומ"מ, אינו מתבייש מפני המלעיגים, אלא מוסיף בכל עניני העבודה ביתר שאת וביתר עוז. ופשוט, שאין מה להתייחס אליהם כלל וכלל:

מדברים עם יהודים הקשורים עם "תורת חיים", שניתנה מ"אלקים חיים", ובזה גופא – "אילנא דחיי", פנימיות התורה<sup>20</sup>, כפי שנתגלתה לנו ע"י רבותינו נשיאינו, החל מהבעש"ט, תלמידו (וממלא מקומו) של אחי השילוני, שהי' רבו של אליהו הנביא<sup>21</sup>, וכן רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא, ועל ידי "אילנא דחיי" – קשורים הם עם "אלקים חיים" [ולא עם .. "עגל הזהב", רחמנא ליצלן], כמ"ש<sup>22</sup> "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום",

יהודים אשר תורת הבעש"ט וממלאי מקומו, עד לבעל ההילולא נשיא דורנו, הגיעה אליהם, כלומר, שנגעה וחדרה בפנימיותם [ע"ד מ"ש בלקו"ת<sup>23</sup> "להגיע" – "אן רידען בל"א"], ללכת "בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נס"י"<sup>24</sup>,

יהודים שהנהגתם היא מתוך אהבת ישראל – כפי שתבעו והדגישו

16) רמ"א ושו"ע אדה"ז או"ח כתחלתו (ובמהדו"ק ס"ג). 17) יומא עב. ב. 18) ע"פ ישעי' סב. א. 19) רמב"ם ריש הל' חובל ומזיק. 20) זח"ג קדר, ב – ברע"מ. הובא ונת' באגה"ק סכ"ו. ובכ"מ. 21) ראה לקו"ש ח"ב ע' 512 הע' 62. 22) ואתחנן ד. ד. 23) ר"פ שמיני (יח. סע"א). 24) לי אדה"ז – אגה"ק סי' ז"ך.

בלתי מוגה

ביותר וביותר רבותינו נשיאינו, החל מהבעש"ט עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא;

אכל יהודים שהנהגתם היא היפך אהבת ישראל בתכלית, עד כדי כך שנוגעים "בכבת עינו" של הקב"ה — "הנוגע בכס נוגע בכבת עינו"<sup>25</sup>, לא רק שנוגעים בהקב"ה סתם, אלא בעינו של הקב"ה, ובעין גופא — נוגעים "בבת עינו", רחמנא ליצלן — עם יהודים כאלו אין מה להתעסק כלל וכלל!

אמרו חז"ל<sup>26</sup>: "שלשה סימנים יש באומה זו הרחמנים והביישנים וגומלי חסדים", וכדאיתא בספרים<sup>27</sup> שסימנך "גבר" — לא ענין של גבורות ח"ו, אדרבה — ר"ת: גומלי חסדים ביישנים רחמנים. ומי שמתנהג להיפך — מראה עצמו כו'...

ולכן, אין לנו עסק עמהם, "לא מהם ולא מהמונם", ואין להשיב להם מטוב ועד רע, ואדרבה — כ"ש דפקר טפי, ובמילא, בטל ענין ה"ערבות" כו', ויבוא בעל הכרם כו' ובאופן ד"אני ישן על מטתי כו"<sup>28</sup>.

ומה שמזכירים עכ"פ אודות ענין זה — הרי זה אך ורק מפני שישנם כאלו שעדיין לא פעלו על עצמם שלא להתבייש מפני המלעיגים, ולכן, יש צורך להבהיר להם שפשוט.. חבל על הזמן לחשוב אודות ה"מלעיגים", שהרי צריכים לנצל כל רגע ורגע עבור לימוד התורה, וכך עבור התעסקות בגמילות חסדים מתוך אהבת ישראל, שהרי "כל האומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו"<sup>29</sup>, אלא צריך להיות תורה וגמ"ח<sup>30</sup>.

ובאתי בזה באזהרה שלא יפרשו שכוונתי היתה לפלוני, חוג פלוני וכו', וכל מי שיפרש באופן מסויים — ידעו הכל שזהו "שקר מוחלט"!

וכאמור, אין מדברים אלא ליהודים שהולכים בדרך שהורונו רבותינו נשיאינו, אשר עי"ז זוכים לכל ברכותיו של הקב"ה, מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, וגם — הגדושה, כמ"ש בסידורו של הבעש"ט.

ונחזור לעניננו — שעיקר הענין ד"כן יעמוד זרעכם ושמכם" הוא בנוגע לעבודה דדור האחרון, מפני שאינם מתפעלים מכל המניעות והעיכובים שישנם מן ה"מלעיגים", ואדרבה — מוסיפים בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה ביתר שאת וביתר עוז, בהתאם לציווי והוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, בעל ההילולא.

ויה"ר שיתברכו בכל מילי דמיטב, בכל המצטרך להם מנפש ועד בשר,

(25) זכרי' ב, יב ובמצו"ד. (26) יבמות עט, רע"א. (27) לקוטי לוי"צ אגרות ע' שלא. (28) פתיחתא דאיכ"ר ל. איכ"ר פ"ד, טו. (29) יבמות קט, ב. (30) לקו"ת ויקרא ה, רע"א. וראה לקו"ש ח"ה ע' 429 הע' 18.

ובלשונו של בעל ההילולא<sup>31</sup>: "עמדו הכן כולכם... לקבל ברכת ה'... אשר ישפיע השי"ת... ע"י התעוררות רחמים רבים... אשר יעורר... בעל ההילולא".

ד. והנה, נוסף לכך שהתוועדות זו היא השלישית במספר בהמשך ליום ההילולא, ולכן, נפעל על ידה העילוי ד"חזקה" — יש לה שייכות מיוחדת עם תוכן עבודתו של יום ההילולא, להיותה בשבת פרשת יתרו:

תוכן ונקודת עבודתו של בעל ההילולא היא — הפצת תורה ויהדות עד להפצת המעיינות חוצה, בכל מקום ומקום, עד ל"חוצה" שאין "חוצה" הימנו, עבודה שנעשית מתוך רגש פנימי של אהבת ישראל, שזוהי הסיבה לכך שיהודי יצא מד' אמות של קדושה (ענין של ירידה) ויבוא למקום ה"חוצה" כדי לקרב יהודי לתורה ויהדות. ותכלית עבודה זו — שע"ז יפעלו סוכ"ס את בירור העולם כולו, היינו, שהעולם נעשה דירה לו ית', ועד לגילוי ד"עיקר שכינה בתחוננים היתה" (כמבואר בארוכה בהמשך דיום ההילולא).

וכל פרטי הענינים הנ"ל (הפעולה גם במקום ה"חוצה", תנועת הירידה מצדו של המשפיע לבוא למקום ה"חוצה", וכירור העולם כולו) מודגשים בפרשת יתרו, כדלקמן.

(א) הפעולה גם במקום ה"חוצה" — לפעול על יהודי שנמצא ב"חוצה" שגם הוא יתקרב לתורה ויהדות:

ידוע ומבואר בכ"מ<sup>32</sup> ש"יתרו" מורה על הענין ד"יתרון האור מן החושך ויתרון החכמה מן הסכלות"<sup>33</sup>, אתהפכא חשוכא לנהורא<sup>34</sup> — כמובן מפשטות הכתובים שכתחילה הי' "כהן מדין", "כומר" של ע"ז<sup>35</sup>, עד לתכלית הירידה ש"הי' מכיר בכל ע"ז שבעולם, שלא הניח ע"ז שלא עבדה"<sup>36</sup>, ותמורת זה — נתהפך לקדושה, ולא עוד, אלא שעל ידו נפעל הענין דמתן-תורה, כדאיתא בזהר<sup>37</sup> שכאשר אמר יתרו "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים"<sup>38</sup>, "כדין אסתלק ואתייקר יקרי' עילא ותתא ולבתר יהיב אורייתא", כלומר, שהודאת יתרו דוקא היא זו שפעלה את הענין דמ"ת.

(ב) תנועת הירידה מצדו של המשפיע — לפעול גם במקום ה"חוצה":

מבואר בהמשך תער"ב<sup>39</sup> בפירוש הענין ד"חותן משה" — ש"יום חתונתו זה מ"ת<sup>40</sup>, שהו"ע חות דרגא כו'<sup>41</sup>, והתורה נק' ע"ש משה, כמ"ש<sup>42</sup>

31. סה"מ קונטרסים ח"ב שצו, ב. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' רעט. וראה שיחת יו"ד שכט תש"כ בתחלתה (לקרי"ש ת"ו ע' 283 ואילך). 32. לקוטי לוי"צ ריש פרשתנו (ס"ע עד ואילך). וראה גם ד"ה ויאמר משה תש"ט פ"ב (סה"מ חש"ט ע' 52) ואילך. לקו"ש ח"א ריש פרשתנו (ע' 75 ואילך). 33. ע"פ קהלת ב. יג. 34. ראה זח"א ד, א. 35. שמ"ר פ"א, לב. וש"ג. 36. פרש"י פרשתנו יח, יא. וראה מכילתא שם. 37. ריש פרשתנו (סז, ב. סח, א). וראה ד"ה ויאמר משה הנ"ל פ"ו (סה"מ שם ס"ע 65) ואילך. לקו"ש שם ע' 74 ואילך. 38. פרשתנו יח, יא. 39. ח"ב ע' תתסב. 40. תענית כו, ב. — כמשנה. 41. ראה יבמות סג, א. 42. מלאכי ג, כב.

בלתי מוגה

זכרו תורת משה כו', והיא בבחי' ירידה והמשכה שז"ע חות דרגא כו', וחותן הוא שמפעיל את הירידה, וזהו חותן משה שעל ידו הי' ירידת והמשכת בחי' משה כו'.

דהנה, כללות ענינו של משה הוא — ע"ש "כי מן המים משיתיהו"<sup>43</sup>, כידוע<sup>44</sup> ש"מים" קאי על בחי' עלמא דאתכסיא, ומשם צריכים למשותו להמשיכו ולגלותו לעלמא דאתגלייא. אמנם, עיקר המשכה וירידה זו נפעלה במ"ת, לאחר הקדמת הענין ד"חותן משה".

(ג) בירור העולם כולו:

בפרשת יתרו מסופר אודות כללות הענין דמתן-תורה, שענינו — ביטול הגזירה כו'<sup>45</sup>, המשכת וגילוי אלקות בעולם עד שהעולם כולו יהי' חרוך בגילוי אלקות, כמארז"ל<sup>46</sup> שבעת מתן-תורה "ציפור לא צווח כו' שור לא געה כו' העולם שותק ומחריש", ועד שמכל ד' רוחות העולם ומלמעלה ומלמטה הי' נשמע הקול ד"אנכי<sup>47</sup> הוי' אלקיך"<sup>48</sup>.

ה. ויש לקשר ענין הנ"ל גם עם הפרשה השייכת לזמן המנחה דיום השבת, "רעוא דרעוין" — פרשת משפטים:

התחלת פ' משפטים היא — "כי תקנה עבד עברי". ומבואר בתו"א<sup>49</sup> ש"כי תקנה", לשון יחיד, קאי על משה רבינו, שהוא הממשיך בחי' הדעת באלקות אצל נש"י.

וממשיך לבאר<sup>50</sup> ש"משה רבע"ה נק' רעיא מהימנא, אחד המיוחד משבעה רועים שרועה ומפרנס נש"י בהשפעתו אליהם מזה הדעת. . . ולכן הוא גואל ראשון וגואל אחרון, פי' גואל ראשון, שהוא המשפיע להם בחי' הדעת, שבתחלת הדבור שלו אמר להם וידעתם כי אני הוי' . . . והוא יהי' ג"כ גואל אחרון, להיות בחינת ומלאה הארץ דעה כו' כי כולם ידעו אותי וכו'".

ועפ"ז מוכן הקשר עם עבודתו של בעל ההילולא — "אתפשטותא דמשה"<sup>51</sup> — בהפצת המעיינות (דפנימיות התורה) חוצה, שכן, ע"י גילוי והפצת תורת החסידות באופן ד"יפוצו מעינותיך חוצה" נפעל ענין הדעת באלקות אפילו אצל אלו שהיו תחילה במקום ה"חוצה". זאת ועוד: וזהי גם ההכנה "להיות בחינת ומלאה הארץ דעה כו'" ע"י משיח צדקנו, שביאתו תלוי בהפצת המעיינות חוצה<sup>52</sup>.

(43) שמות ב, י. (44) ראה תו"א שמות נא, ד ואילך. משפטים עו, סע"ב. לקו"ת שה"ש לו, סע"ג. ובכ"מ. (45) ראה שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו. יל"ש תהלים רמז חתעג (כסופו). (46) שמו"ר ספכ"ט. (47) פרשתנו כ. ב. (48) תקו"ז תכ"ב (סר, ב). תניא פל"י. וראה תנחומא שמות כה. שמו"ר פ"ה, ט. (49) ר"פ משפטים. (50) שם עה, ב. (51) תקו"ז תס"ט (קיד, א). וראה ב"ר פני"ג, ז. וחי"ג רעג, א. (52) אגה"ק דהבעש"ט הידועה (נרפסה בסו"ס בן פורת יוסף, ובריש ס' כש"ט).

ועבודה זו תובע נשיא דורנו, בעל ההילולא, מכא"א מאתנו — כי:  
 אצל כא"א מִישראל ישנו ניצוץ מנשמת משה רבינו ("גואל ראשון") —  
 שלכן, ענין היראה היא "מילתא זוטרת" אצל כא"א מִישראל<sup>53</sup>,  
 וכמו כן יש אצל כא"א ניצוץ מנשמת משיח צדקנו ("גואל אחרון") —  
 כידוע התיווך בין ב' הפירושים בפסוק<sup>54</sup> "דרך כוכב מיעקב", הפירוש<sup>55</sup> דקאי  
 על מלך המשיח נכמ"ש הרמב"ם<sup>56</sup> בנוגע לאמונה במשיח ובביאתו: "כל מי  
 שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו — לא בשאר נביאים בלבד הוא  
 כופר, אלא בתורה ובמשה רבינו, שהרי התורה העידה עליו וכו', אף בפרשת  
 בלעם נאמר ושם נבא בשני המשיחים, במשיח הראשון שהוא דוד ובמשיח  
 האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל באחרונה... דרך כוכב מיעקב זה  
 דוד, וקם שבט מִישראל זה מלך המשיח". והפירוש<sup>57</sup> דקאי על כל יהודי, ושלכן  
 הי' פתרון החלום דבליעת "כוכב", שבלע יהודי — מכיון שאצל כל יהודי ישנו  
 ניצוץ מנשמת משיח<sup>58</sup>.

ו. עפ"ז מובן גודל מעלתה של התוועדות זו ופעולתה בעניני העבודה  
 הקשורים עם יום ההילולא:

(א) לכל לראש, מצד עצם מעלתה של התוועדות, שבה מודגש הענין  
 דאהבת ישראל ואחדות ישראל — מעיקרי הוראותיו ודרישותיו של בעל  
 ההילולא — אשר עי"ז גורמים שמחה ונחת־רוח למעלה, כידוע פתגם אדמו"ר  
 הזקן (שנתפרסם ע"י בעל ההילולא<sup>59</sup>) על ה"פתקא אשר משמי שמיא נחיתא  
 כו"י" בביאור מעלתה של התוועדות, שבכחה לפעול יותר מאשר פעולתו של  
 מלאך מיכאל שרם של ישראל, מפני גודל השמחה והנח"ר שגורמים למעלה  
 ע"י אהבת רעים.

ויש להוסיף, שמכיון שהציווי "ואהבת"<sup>60</sup> לרעך כמוך" הוא "כלל גדול  
 בתורה"<sup>61</sup>, ולא עוד, אלא "זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא זיל  
 גמור"<sup>62</sup> — הרי שכאשר יהודי מקיים את הציווי "ואהבת לרעך כמוך", מובטח  
 לו שעיי"ז יהיו אצלו גם כל שאר עניני התורה ("כל התורה כולה"), "פירושה"  
 דאהבת ישראל, שזהו הפירוש ד"זיל גמור" — שילמד עד שיגמור ("גמור" גם  
 מלשון גמר וסיום) את כל התורה כולה, כפי שמצינו בשו"ע<sup>63</sup> שישנו הגדר  
 דלימוד "כל התורה שבכתב ושבע"פ כולה" — אף ש(מפורש שם) התורה

53) ראה בארוכה חניא פמ"ב. 54) בלק כד, יו. 55) ירושלמי תענית פ"ד ה"ה (כד, א). רמב"ן  
 עה"פ. ועוד. 56) הל' מלכים רפ"א. 57) ירושלמי מעשר שני ספ"ד. 58) ראה לקו"ש ח"ב ע' 599.  
 שם ע' 692 הע' ד"ה דרך כוכב. ועוד. 59) קובץ מכתבים לתהלים אהל יוסף יצחק ע' 199. אג"ק אדמו"ר  
 מוהר"צ ח"ג ע' תיג. 60) קדושים יט, יח. 61) תו"כ ופרש"י עה"פ. 62) שבת לא, א. 63) הל'  
 ת"ת לאדה"ז פ"א ס"ד ואילך, רפ"ב. ועוד.

בלתי מוגה

היא בבחי' איך-סוף, כמש"נ<sup>64</sup> "ארוכה מארץ מדה גו'" [ומכיון שענין זה מובא כ"שולחן-ערוך" — מובן, שכוונת הדברים ליהודי שנמצא בעוה"ז הגשמי, נשמה בגוף (ולא ללימוד התורה בג"ע), ואפילו בזמן הגלות — שהרי בשו"ע לא הובאו דיני קרבנות וכיו"ב שקיומם אינו שייך בזמן הגלות].

(ב) מצד מעלת המקום שבו נערכת ההתוועדות — בית-כנסת וכית' מדרש בד' אמות שבהם חי ופעל בעל ההילולא במשך עשר שנותיו (תקופה שלימה<sup>65</sup>) האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין.

(ג) מצד מעלת הזמן שבו נערכת ההתוועדות — שבת פ' יתרו, ובשבת זו עצמה — לאחרי חצות היום, "רעוא דרעוין", זמן השייך כבר גם לפרשת משפטים, אשר בשניהם מודגש תוכן ונקודת עבודתו של בעל ההילולא, כנ"ל בארוכה.

(ד) ונוסף לכל זה — הרי זו ההתוועדות השלישית בהמשך ליום ההילולא, שעל ידה נפעל התוקף ד"חזקה" ככל עניני העבודה הנ"ל.

ז. ומעלה נוספת בהתוועדות שלישית זו — בנוגע להמשך הפעולה על כל הימים שלאח"ז — מפני היותה ביום השבת:

ענינו של יום השבת הוא — מנוחה, "באת שבת באת מנוחה"<sup>66</sup>, תענוג — "וקראת לשבת עונג"<sup>67</sup>, וכן שמחה — "וביום שמחתכם אלו השבתות"<sup>68</sup>. כלומר, שכל עניני העבודה דיום השבת נעשים מתוך מנוחה, תענוג ושמחה. ומובן, שענין זה (עבודה מתוך מנוחה שמחה ותענוג) נמשך גם בימים שלאחרי השבת — כמפורש בזהר<sup>69</sup> [חלק הבהיר והאור שבתורה — "והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע"<sup>70</sup>] שמיום השבת נמשכת הברכה לכל ימי השבוע שלאח"ז — "מיני' מתברכין כולהו יומין", ועל ידם — על כל השנה כולה.

ובפשטות — שכללות העבודה במילוי הוראותיו של בעל ההילולא נעשית: (א) מתוך מנוחה, ולא רק מנוחת הנפש, אלא גם מנוחת הגוף, כתורת הבעש"ט<sup>71</sup> שהעבודה צריכה להיות באופן ד"עזוב תעזוב עמו"<sup>72</sup> — ביחד עם הגוף; (ב) מתוך תענוג — מכיון שמקבלים מלמעלה (לא רק דברים המוכרחים, כמו "חטה ושעורה", אלא גם) כל עניני תענוג; (ג) ומתוך שמחה — לא רק בלימוד התורה, עלי' נאמר<sup>73</sup> "פיקודי ה' ישרים משמחי לב", אלא גם בקיום כל

64 איוב יא, ט. 65 ראה אבות ספ"ה. לקר"ש ח"ב ע' 593 ובהע' 13 שם. 66 פרש"י בראשית ב, ב פרש"י מגילה ט, א ד"ה ויכל. וראה ב"ר פ"י, ט. 67 ישעי' נח, יג. 68 ספרי בהעלותך י, י. 69 ח"ב סג, ב. שם פח, א. 70 דינאל יב, ג. וראה זח"ג קכד, ב — ברע"מ. וראה גם זהר בתחלתו. 71 "היום יום" — כ"ח שבט. אג"ק אדמו"ר מוהר"צ ח"ג ע' שכה. כש"ט הוספות סט"ז. וש"נ. 72 משפטים כג, ה. 73 תהלים יט, ט. וראה רמ"א ושו"ע אדה"ז או"ח סצ"ג ס"ג. טושו"ע שם ר"ס תקנד (מתענית ל, סע"א).

בלתי מוגה



המצוות, ובכל עניני קדושה ויהדות, שהרי "מקרא מלא דיבר הכתוב<sup>74</sup> תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה וגו', ונודע לכל פי' האר"י ז"ל<sup>75</sup> על פסוק זה" (כלשונו של אדמו"ר הזקן בספר תניא קדישא<sup>76</sup>).

ומובן, שכאשר העבודה נעשית מתוך מנוחה תענוג ושמחה — אזי העבודה היא באופן נעלה יותר, עד לעילוי שבאין ערוך כלל. עבודה שפורצת את כל הגדרים דמדידה והגבלה (שהרי שמחה פורצת גדר), ובמילא, ממהרת ומקרבת את קיום היעוד "עלה הפורץ לפנים"<sup>77</sup>.

ולכן, צריך הקב"ה לתת לכאו"א מבנ"י את כל המצטרך לו, ובאופן של תענוג — שאז יוכל להוסיף בעבודתו ביתר שאת וביתר עוז, מתוך מנוחה תענוג ושמחה.

וכל ענינים אלו — בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, בטוב הנראה והנגלה, עי"ז שמתגלה בחי' "חסיד" דלמעלה [כידוע<sup>78</sup> דיוק בעל ההילולא בלשון אדמו"ר הזקן באגה<sup>79</sup> שהתואר "חסיד" מופיע רק כאשר מדובר אודות המשכת טוב הנראה והנגלה] — שהרי "מגיד<sup>80</sup> דבריו ליעקב גו", "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות"<sup>81</sup> — כלומר, שהמשכת כל עניני הברכות היא באופן של חסידות, לפני משורת הדין<sup>82</sup> [ובעצם, לאחר שהגדר ד"לפנים משורת הדין" הובא בשו"ע, ישנו חיוב בהנהגה זו<sup>83</sup>], ועד לדרגא שאין בה שייכות כלל לענין של דין.

ועיקר כל העיקרים — שתיכף ומיד באים לענין ד"ואלה המשפטים אשר תשים לפנים", ע"י הסנהדרין, שהרי יקויים היעוד "ואשיבה שופטין כבראשונה גו"<sup>84</sup>, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כמהרה בימינו ממש.

\* \* \*

ח. בהמשך להמדובר לעיל שההתועדות דשבת זו פועלת תוקף של "חזקה" בכל עניני העבודה הקשורים עם יום ההילולא — הרי מכיון שהכוונה בזה היא להמשיך התעוררות זו על כל הימים שלאח"ז [בדוגמת הענין ד"ראש השנה" שממנו נמשך על כל ימי השנה כולה<sup>85</sup>, עד ליום ההילולא דשנה הבאה, וגם במשך השנים שלאח"ז, באופן נצחי (אלא שבשנה הבאה יהיו כל ענינים אלו ביתר שאת וביתר עוז<sup>86</sup>)], בהכרח שתהי' פעולה מסויימת כדי לקשר את

74) תבוא כח, מז. 75) של"ה ס"פ תבוא (שפו, א). ועוד. וראה בהנסמן בליקוט פי' וכי' לתניא פכ"ו. 76) פכ"ו. 77) מיכה ב, יג. וראה ב"ר פפ"ה, יד ובפרש"י, אגדת בראשית ספס"ג. 78) סה"ש תש"ד ע' 15. 79) סכ"ב. 80) תהלים קמו, יט. 81) שמו"ר פ"ל, ט. 82) ברכות ז, רע"א. וש"נ. 83) ראה לקו"ש חכ"א ע' 330 הע' 46. וש"נ. 84) ישעי' א, כו. וראה רמב"ם הל' מלכים דפ"א. 85) ראה גם שיחת ט"ז שבט — ב"יחידות" הכללית לאורחים שיחיו — ס"ג. שיחת ש"פ בשלח, י"א שבט סכ"ח. 86) שיחת ט"ז שבט הנ"ל ס"א. וש"נ.

בלתי מוגה

ההתעוררות דיום השבת עם ימי המעשה שלאחרי השבת.

ובפרט ע"פ הירוע<sup>87</sup> שימי המעשה קשורים עם בחי' המעשה והדיבור (דיבורו של הקב"ה חשיב מעשה<sup>88</sup> — עשרה<sup>89</sup> מאמרות שבהם נברא העולם<sup>90</sup>), ואילו ביום השבת נעשית העלי' לבחי' המחשבה — שמזה מוכן ריחוק הערך שביניהם, ועד כדי כך, שכדי לצאת מיום השבת לימי המעשה, צריך להיות ענין של "הבדלה". ומכיון שכן, בודאי יש צורך בפעולה מסוימת שעל ידה יהי קשר בין יום השבת לימי המעשה.

בשלמא בנוגע למוצאי שבת — ישנה סעודת "מלוה-מלכה" המקשרת את ענין השבת [שנמשך עדיין במוצאי שבת, שהרי סעודת מלוה-מלכה ענינה ללוות את המלך<sup>91</sup>, כלומר, שנמצאים והולכים ביחד עם המלך]; משא"כ בנוגע ליום השבת עצמו.

ולכן, העצה היעוצה — לקבל החלטה טובה בנוגע למעשה בפועל (בענינים שאי-אפשר לעשותם ביום השבת) כאשר נמצאים עדיין ביום השבת, והחלטה טובה זו היא המקשרת את ההתעוררות והתוקף ד"חזקה" שנפעל ביום השבת עם ימי המעשה שלאחרי השבת.

ט. ובהקדמה:

פשוט, שאין כל חסרון בכך שהחלטה טובה זו נעשית לפני זמן החיוב, במעמד ומצב ד"אינו מצווה" (ואדרבה — ביום השבת אסור לעשות ענינים אלו) — שהרי הכוונה דקבלת החלטות טובות היא קיום הדברים בפועל ממש בימי המעשה, וכוונה זו נשלמת גם כאשר ההתעוררות וההחלטה על ענין זה היתה ביום השבת.

ומצינו זאת גם בהלכה<sup>92</sup> — כידוע דברי הרגצ'ובי<sup>93</sup> ש"גם פטור (פעולת המצוה בשעת הפטור), כיון דהפעולה שלו קיימת נפטר אף בזמן שנתחייב", ולדוגמא: (א) קטן שהגדיל בין פסח ראשון לפסח שני — "אם שחטו עליו בראשון פטור"<sup>94</sup>, מכיון שהפעולה דפסח ראשון קיימת גם בפסח שני. (ב) קיום מצות ידיעת התורה גם ע"י הלימוד בקטנותו, מכיון שעיי"ז יהי לו ידיעה בגדלות.

ויש להוסיף, שענין זה מודגש גם בנוגע לכללות הענין דמתן-תורה — אודותיו למדים בפרשת השבוע:

87) לקו"ת דרושים לש"ש טו, ג. ובכ"מ. 88) ראה ב"ר פמ"ד, כב. 89) אבות רפ"ה. 90) ראה תניא בסופו. אוה"ת שמות (כרך ז) ס"ע ביתשב ואילך. 91) שו"ע אדה"ז ס"ש ס"ב. 92) בהבא לקמן — ראה לקו"ש בא שנה זו ס"ז. וש"נ. 93) צפע"נ הלי' תרומות פ"ב הי"ב (מג, סע"ג). 94) רמב"ם הלי' ק"פ פ"ה ה"ז.

בלתי מוגה

בעת קבלת התורה נתחייבו בני"ב בקיום כל המצוות שכתורה. ולכאורה, יכול לבוא מישהו ולשאול: כיצד יכולים להתחייב בקיום כל המצוות — הרי לכל לראש צריכים ללמוד כל ענינים אלו כדי לדעת את המעשה אשר יעשון? הנה כאשר ישאלו שאלה זו אצל "בן חמש למקרא" — בודאי יצחק למשמע ה"שאלה":

וכי לפני מתן-תורה לא למדו תורה?! — הרי אצל אברהם אבינו נאמר כבר "וישמור משמרת מצוותי חוקותי ותורותי"<sup>95</sup>, שבזה כלולים כל עניני התורה, כולל "תורה שבעל פה הלכה למשה מסיני" (כפי שמפרש רש"י בפשוטו של מקרא). ועאכ"כ משה רבינו — שבודאי למד ולימד תורה לישראל גם לפני מתן-תורה, ולא עוד, אלא שכבר היו מצוות שנצטוו כמרה וכי<sup>96</sup>.

ואף שלפני מ"ת היו במעמד ומצב ד"אינו מצווה ועושה" — הרי כדי לדעת את המעשה אשר יעשון, בבוא זמן הציווי, אין נפק"מ כלל אם ידיעה זו נתחדשה אצלו בזמן החיוב או לפני זמן החיוב, כי העיקר הוא שידוע מה עליו לעשות בפועל ממש, כפשוטו.

ומזה מובן גם בענינו — שאף שביום השבת אינו מצווה על ענינים אלו, ואדרבה: אסור לעשותם ביום השבת, מ"מ, "הפעולה" של ההחלטה ביום השבת (בזמן הפטור) קיימת גם בימי החול (בזמן החיוב), שהרי העשי' בימי החול היא תוצאה מההחלטה ביום השבת, ועי"ז ישנו הקשר ביום השבת עם ימי החול.

י. מהענינים העיקריים שתבע בעל ההילולא — שבהם צריכים לקבל החלטות טובות במשך ההתוועדות דיוכ השבת — ההתעסקות בהפצת תורה ויהדות, עד להפצת המעיינות חוצה.

וכמדובר בארוכה בהתוועדויות שלפנ"ז<sup>97</sup> שעבודה זו מודגשת בשמו של בעל ההילולא — "יוסף" — ע"ש "יוסף ה' לי בן אחר"<sup>98</sup>, כלומר, להוסיף עוד יהודי ועוד יהודי שיהי' ניכר בו בגלוי שהוא בנו של הקב"ה, ובאופן ד"בן אחר" — שבזה ב' פירושים: (א) גם יהודי שבכחינת "אחר" — יש לעשות ממנו "בן"<sup>99</sup>. (ב) גם יהודי שהוא כבר בכחינת "בן" — יש להעלותו לדרגא נעלית יותר שלא בערך לדרגתו הקודמת, עד שנחשב ל"בן אחר" (למעליותא) לגבי מעמדו ומצבו הקודם.

זאת ועוד — עבודה זו מרומזת גם בענינו של חודש שבט (שזהו הצד

95 תולדות כה. ה. 96 פרש"י בשלח טו. כה. 97 שיחת ש"פ וארא, מכה"ח שכט ס"ג ואילך. ש"פ בשלח הנ"ל ס"א ואילך. לקו"ש בשלח ס"ג ואילך. ועוד. 98 ויצאל, כד. 99 אוה"ת ויצא רכ, א ואילך. יחי שפן, א ואילך. שצ, א ואילך. שצו, ב ואילך. ועוד.

השוה בכל ג' ההתוועדויות הקשורות עם יום ההילולא, שכולן בחודש שבט):  
 ידוע<sup>100</sup> שצירוף שם הוי' המאיר בחודש שבט [המהוה מחי' ומקיים את  
 כל עניני החודש] הוא — הצירוף היוצא מ"ת "המר"<sup>101</sup> ימירנו והי' הוא.  
 ובזה מרומז תוכן העבודה הנ"ל (לעשות מ"אחר" "בן")<sup>102</sup> — הן בנוגע  
 לתכלית ומטרת העבודה, והן בנוגע לאופן הפעולה:  
 תכליתה ומטרתה של עבודה זו — להחליף ("המר ימירנו") יהודי  
 שבכחינת "אחר" ולעשות ממנו "בן".

וגם הפעולה מצדו של המשפיע היא באופן ד"המר ימירנו" — שהרי  
 צריך להחליף את מקומו (לפי שעה) מד' אמות של קדושה לצאת ל"רשות  
 הרבים" כדי למצוא את היהודי שבכחינת "אחר" שיוכל לעשות ממנו "בן", ולא  
 עוד, אלא שגם לאחרי שמוצא יהודי זה, הרי גם הדיבור עמו הוא באופן ד"המר  
 ימירנו" — שצריך להחליף את הסגנון שלו לסגנון שהוא לפי ערכו של יהודי  
 זה, כגון: להסביר שכדאי לו לקיים תורה ומצוותי' מכיון שעיי"ז יזכה להמשכת  
 ברכותיו של הקב"ה בענינים שהוא להוט אחריהם (עניני הרשות, כמובן) —  
 "שלא לשמה" כפשוטו [לא רק שאין זה "לשם התורה", ורק "בשבילו, לקרב  
 נפשו אל ה'"] (כמוזכר בהתוועדות שלפנ"ז<sup>103</sup> ממאמרי אדה"ז על כתובים<sup>104</sup>,  
 כי אם "שלא לשמה" כפשוטו], ובודאי שדיבור בסגנון זה הוא ענין של ירידה  
 לפי ערך דרגתו.

ובלשון הכתוב<sup>105</sup>: "טוב ברע או רע בטוב" — שיוצא ממקום הטוב  
 למקום הרע כדי להפוך את הרע לטוב.

וכמדובר לעיל בארוכה שמכיון שצירוף שם הוי' בחודש שבט יוצא  
 מהתיבות "המר ימירנו והי' הוא" לבדן — הרי תיבות אלו הם בלשון של ציווי,  
 כלומר, שישנו ציווי (בזמנים ומצבים מיוחדים — ענין של פקו"נ כו') שיהי'  
 הענין ד"המר ימירנו".

ויש להוסיף, שציווי זה נאמר בכפל לשון — "המר ימירנו", המורה על  
 ענין של ריבוי, כמו: "פתח תפתח" ו"נתן תתן"<sup>106</sup> — "אפילו מאה פעמים"<sup>107</sup>,  
 היינו, שאין להסתפק בפעם אחת, אלא יש לעסוק בזה פעם אחר פעם, אפילו  
 מאה פעמים, עד שיצליח לפעול את הדבר.

ומבטיחים לו ש"והי' הוא ותמורתו יהי' קודש" — שגם "הוא" וגם  
 "תמורתו" יהיו "קודש", ובאופן ד"והי' — "בהווייתו יהא"<sup>108</sup>, הן אצלו,

100) סידור הארז"ל כוונת ר"ח. משנת חסידים סוף מס' טבת ושבת. 101) בחוקתי כו.  
 לג. 102) ראה שיחת ש"פ וזא"ה הנ"ל ס"ט ואילך. לקו"ש שם ס"ז ואילך. 103) שיחת ט"ו  
 בשבט סל"א. 104) בתחלתו — ד"ה תורת ה' תמימה. 105) שם, י. 106) ראה טו, ח"י. 107) ספרי  
 ופרש"י עה"פ. 108) ראה ברכות יג, א. מגילה ט, א. יז, רע"ב. בכורות ד, ב. ובכ"מ.

שעבודה זו לא תגרע מאומה בשלימות הקדושה שלו, כי אם "בהווייתו יהא" — שעומד, ונמשך כך, בתוקף ובשלימות הקדושה, ואדרבה — באופן של הוספה כו', והן אצל הזולת — "תמורתו יהי' קודש", ובאופן ש"בהווייתו יהא", בכל התוקף.

אמנם, סיום הכתוב, "ותמורתו יהי' קודש", אינו נכלל בר"ת שמהם יוצא צירוף שם הוי' המאיר בחודש שבט — להורות שהוא מצדו צריך לעשות את המוטל עליו, "המר ימירנו והי' הוא", והתוצאה ("ותמורתו יהי' קודש") — אינה נוגעת לו. — מה פירוש שאין זה נוגע לו? ! בודאי "נוגע" לו ש"תמורתו יהי' קודש", שהרי זוהי כל התכלית והכוונה בשליחותו של בעל ההילולא! הכוונה היא, איפוא, שגם כאשר אינו רואה את התוצאה תיכף ומיד, לא נגרע מאומה מעבודתו, אלא ממשיך למלא את תפקידו — "המר ימירנו", ובאשר לתוצאה ד"ותמורתו יהי' קודש" — אין כל הכרח שהדבר יהי' בחודש שבט, אלא יתכן שענין זה יהי' בחודש שלאח"ז כו'.

יא. ובהתאם לכך — באתי בהצעה ובקשה שכאו"א יחליט ויקבל על עצמו (בליינדר, כמובן, אבל בכל התוקף) להוסיף במעשה בפועל כדלקמן: (א) מידי חודש בחדשו — כאשר משתנה צירוף שם הוי' המהוה מחי' ומקיים את החודש — ישתדל כאו"א לפעול בענין ד"יוסף ה' לי בן אחר", לכל הפחות בנוגע ליהודי אחד.

(ב) מידי חודש בחדשו — יוסיף כאו"א בענין הצדקה (מלבד מה שרגיל לתת לצדקה בלאה"כ) במספר ל"ו (בהתאם לכך ששנה זו היא שנת הל"ו להסתלקות־ההילולא).

וכדי שכאו"א יוכל לקיים זאת בנקל (ללא בלבולי היצר כו') — תהי' הוספה זו במטבעות קטנות, והעיקר — במספר ל"ו. ופעולה זו (נוסף לכך שתוכנה אהבת ישראל ואחדות ישראל — מהענינים העיקריים שתבע בעל ההילולא) תוסיף יתר הצלחה בעבודה דקירוב בניי לעניני תורה ויהדות.

וכמו כן תוסיף פעולת הצדקה בהמשכת ברכותיו של הקב"ה — "לך הוי' הצדקה"<sup>109</sup>, דמכיון שמדתו של הקב"ה היא "מדה כנגד מדה"<sup>110</sup>, וכמה פעמים ככה, ובפרט ש"מרוכה מדה טובה כו"<sup>111</sup> — מובן, שע"י קיום מצות הצדקה נעשה חיוב (כביכול) על הקב"ה לתת ליהודי (לא רק שכר פעולתו, לפי ערך העבודה, אלא גם) צדקה (לפי־ערך נכסי הנותן), בפועל ממש, כעוה"ז

<sup>109</sup> דניאל ט. ז. 110) סנהדרין צ. טע"א. וראה סוטה ת. ב ואילך. <sup>111</sup> ראה סוטה יא. א. וש"ג. הובא בפרש"י עה"ת תשא לד. ז.

בלתי מוגה

הגשמי — שהרי מצות צדקה היא מהענינים ש"אדם אוכל פירותיהן בעולם הזה"<sup>112</sup>.

וכאשר מקשרים את ההוספה לצדקה עם מספר ל"ו, המכוון כנגד התחלת שנת הל"ו ליום ההילולא — הרי עי"ז ממשיכים את כל הברכות הקשורות עם התעוררות רחמים רבים של בעל ההילולא (כנ"ל סוס"ג) בהיותו בתכלית העילוי, לאחרי שנתעלה מעולם לעולם, עילוי אחר עילוי, ל"ו עליות, שכל א' היא באופן שבאין ערוך כלל לגבי העלי' הקודמת:

ידוע<sup>113</sup> שביום ההילולא נעשית עליית הנשמה לדרגא ועולם שבאין ערוך כלל לגבי הדרגא והעולם שבו היתה הנשמה לפני יום ההילולא.

וזהו הטעם לאמירת קדיש ביום ההילולא — דלכאורה: לאחרי י"א חדשים מיום ההסתלקות — אין אומרים קדיש אפילו על קל שבקלים, כדי שלא יבוא לידי בזיון מפני שמחשיבים אותו לרשע, שהמשפט שלו בגהינום הוא במשך י"ב חודש<sup>114</sup>. וא"כ, מדוע אומרים קדיש ביום ה"יא־רצייט" — עשרות שנים (לא רק י"א חודש) לאחרי ההסתלקות? ! וידוע הביאור, שהקדיש ד"יאר־צייט" (אינו שייך לעלי' מגהינום לג"ע, אלא) קשור עם ענין העלי' בג"ע גופא, שענין זה נפעל בכל שנה ושנה.

אמנם, עדיין אינו מובן: כיצד יתכן שהעלי' מדרגא לדרגא בג"ע גופא (ביאצ"ט) והעלי' מגהינום לג"ע יהיו ע"י אותה פעולה — אמירת קדיש? ! והביאור — שהעלי' בג"ע גופא (מג"ע לג"ע) אינה לדרגא שבערך לג"ע הקודם, או אפילו לג"ע שאינו בערך לג"ע הקודם (שלא בערך סתם), כי אם באופן של דילוג ואין ערוך שהוא כדוגמת העלי' מגהינום לג"ע (שני הפכים ממש) !

ומכיון שביום ההילולא מידי שנה בשנה ישנה עלי' כזו, הרי מובן גודל העילוי ביום ההילולא הל"ו — ל"ו עליות שכל א' היא באין ערוך כלל וכלל (כדוגמת ריחוק הערך דגהינום וג"ע) לגבי העלי' הקודמת !

ונמצא, שע"י נתינת הצדקה במספר ל"ו — פועלים את המשכת כל הברכות הקשורות עם גודל העילוי שנפעל אצל בעל ההילולא ביום ההילולא הל"ו.

יב. מובן וגם פשוט, שכל האמור שייך לכאו"א מישראל, כולל נשים וטף, עד לקטני קטנים ממש. — ישנם אמנם ענינים השייכים לגדולים ולא לקטנים, לאנשים ולא לנשים, אבל לעומת זאת, ישנם גם ענינים השייכים

(112) פאה פ"א מ"א. (113) שער הכוונות ענין הקדיש. פע"ח ש"ו ספ"א בהגה"ה. סי' האריז"ל קודם עלינו. ועוד. הובא בלחם הפנים ושיווי ברכה יו"ד סו"ס שעו. (114) שו"ע יו"ד סו"ס שעו.

לכאו"א ממש, אנשים נשים וטף, כמו: מצות הקהל, וכיו"ב. וכן הוא בנדו"ד — דמכיון שמדובר אודות נשיא הדור, אשר "הנשיא הוא הכל", מובן, שעניניו ישייכים לכאו"א מבני הדור ממש.

ובשני הכיוונים:

(א) לקרב כל יהודי לעניני תורה ויהדות — שהרי הציווי "ואהבת לרעך כמוך" הוא ביחס לכאו"א מישראל, אפילו תינוק בן יומו. ולא עוד, אלא שאפילו כהן גדול, באמצע עבודת יוהכ"פ בקדש הקדשים — חייב הוא להפסיק באמצע ולצאת כדי לפקח את הגל מתינוק בן יומו שנפלה עליו מפולת. שמה יוכל להצילו. ומזה מובן גם בנוגע לפקו"ג ברוחניות.

(ב) כל יהודי צריך לפעול בקירוב יהודים לעניני תורה ויהדות — שהרי הציווי "ואהבת לרעך כמוך" מוטל על כאו"א מישראל, כולל — קטנים שהגיעו לחינוך. ולא עוד, אלא שמעלה מיוחדת בקטנים — שמצד התמימות שלהם מצליחים לפעול, לפעמים, יותר מאשר הגדולים.

ואפילו קטנים שלא הגיעו לחינוך, עד לתינוק בן יומו — הרי לא מבעי שהענין דאהבת ישראל הוא גם ביחס אליו (כנ"ל), אלא עוד זאת, שגם הפעולה וההתעסקות באהבת ישראל שייכת אליו, אלא שישנה סיבה צדדית שבגללה אינו יכול עדיין לבצע את הדבר בפועל ממש, נפני שעדיין אינו יכול לדבר! משל למה הדבר דומה — למי שאין לו כסף לתת לצדקה, או גידם שאינו יכול להניח תפילין על ידו, דפשוט, שאין הדבר גורע בענין ד"תמים תהי" עם ה' אלקיך"<sup>115</sup> — שלימות אברי הנפש.

ויש להוסיף, שענין זה שייך אפילו לאלו שבחיצוניותם מנגדים הם לנשיא הדור — שכן, מש"נ במשה רבינו "הנשיא הוא הכל", קאי גם על "דתן ואבירם", וכן על נושא פסל מיכה!

[הנשיא הוא הכל" נאמר אמנם בפ' חוקת, כאשר דתן ואבירם כבר לא היו קיימים. אבל: נוסף לכך שפשוט שהענין ד"הנשיא הוא הכל" הי' גם לפני פ' חוקת (אף שנתפרש רק בפ' חוקת), הרי נושאי פסל מיכה היו גם כאשר נתפרש הענין ד"הנשיא הוא הכל", שהרי פסל מיכה נכנס לארץ ישראל! ומכיון שכן, הרי הוא בודאי נכלל בענין ד"הנשיא הוא הכל".]

וכמפורש בספר תניא קדישא<sup>116</sup> שגם נפש רוח ונשמה דעמי הארץ ופחותי הערך, בחי' צפרניים, ויתירה מזו: אפילו "הפושעים ומורדים בתלמידי חכמים", רחמנא ליצולן — גם הם יונקים ומקבלים חיותם מהמוח שבראש — נשיא הדור.

<sup>115</sup> שופטים יח. יג. וראה לקו"ת נצבים מה. ג. (116) פ"ב.

[ומכיון שענין זה (שמקורו אמנם בספרי קבלה) הביאו אדמו"ר הזקן בספר התניא, מובן, שהדבר שייך לשכלו והבנתו של כאו"א מישראל, עד לשכל דנה"ב כו' — כפי שכותב בעל המחבר ב"דף-השער": "מיוסד על פסוק<sup>117</sup> כי קרוב אליך הדבר מאד בפין ובלבבך לעשותו", היינו, שכל הענינים שבספר התניא שייכים לכאו"א מישראל, ולא עוד, אלא שזהו באופן ד"קרוב גו' מאד"].  
ובנוגע לפועל — מצוה לפרסם כל הנ"ל בין אחינו בני"י בכל מקום שהם, כדי לפעול שכאו"א מישראל יעסוק בב' ענינים הנ"ל: לקרב עוד יהודי לתורה ויהדות, ולהוסיף במצות הצדקה, כנ"ל בארוכה.

ובענינים כגון דא — כבר מילתי אמורה שאין כל נפק"מ מי הוא ה"מציע"; יש להתבונן ולחשוב ע"ד ה"הצעה" עצמה, ואז בודאי שיגיע בעצמו למסקנא הנכונה, ובמילא, יקרא הדבר על שמו — "תורתו"<sup>118</sup>, שכן, ענין זה נאמר לא רק על ענינים שנתחדשו על ידו, כי אם גם על ענינים המפורשים בתורה, אלא שלמדם עד שנקלטו אצלו באופן של הבנה והשגה, שאז "נקראת על שמו".

יג. והנה, נוסף על קבלת החלטות הנ"ל ביום השבת, יש להוסיף ולקשר זאת גם עם דבר גשמי ממש — ע"פ המבואר בדרשות הר"ן<sup>119</sup> שמצינו בכו"כ נבואות שהקב"ה צוה לנביא לעשות פעולה גשמית בקשר לנבואה, כדי להבטיח את קיום הנבואה בפועל ממש, ואם הדברים אמורים בנוגע לנבואה, שלמרות היותה "דבר ה'", כלשון הכתוב<sup>120</sup>: "רוח ה' דיבר בי ומלתו על לשוני", מ"מ, יש צורך לקשר זאת עם פעולה גשמית, הרי בנוגע להחלטה של בשר ודם — על אחת כמה וכמה!

אמנם, ישנו פס"ד בשו"ע<sup>121</sup> שכאשר אין אפשרות (ע"פ התורה) לקיים את הדבר בפועל תיכף ומיד, אזי ההחלטה עצמה נחשבת לענין של מעשה, ועד שמקבלים את השכר השייך למעשה זה, אבל אעפ"כ, כל זה אינו אלא בתורה (פס"ד בשו"ע), וכדי לפעול זאת במציאות העולם — יש צורך בפעולה גשמית כפשוטה.

ובהתאם לכך — יאמרו עתה "לחיים" על יין גשמי, ובאופן שכל א' ימזוג (או יתן את הכוס) לחבירו — שע"ז תהי' פעולת הצדקה (באופן המותר בשבת) וקירוב הזולת, "גדולה לגימא שמקרכת"<sup>122</sup>, בפועל ממש (לא רק באופן של החלטה טובה בלבד, ולא רק בדיבור, שהוא "מעשה זוטא"<sup>123</sup>).

יד. ויה"ר שכאו"א יקבל על עצמו החלטות טובות אלו על מנת לקיימן

(117) נצבים ל, יד. (118) ע"ז יט, א. וראה קידושין לב, סע"א ואילך. (119) דרוש ב. וראה רמב"ן עה"פ לך לך יב, ה. לבוש על הרקנטי לך לך שם. (120) ש"ב כג, ב. (121) או"ח סתקע"א ס"ג. וראה תענית ח, ב. (122) ראה סנהדרין קג, סע"ב ואילך. (123) סנהדרין סה, א.



כפועל ממש,

ומכיון ש"ה' יראה ללבב"<sup>124</sup> — ובפרט לאחרי שמקשרים זאת עם פעולה גשמית, כנ"ל — אזי מקבלים מיד את השכר דפעולות טובות אלו (כפס"ד השו"ע).

והעיקר — שבמהרה בימינו ממש יוצאים כל בני"י מהגלות, כמ"ש ביצי"מ<sup>125</sup> "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו", וכמו כן בגאולה העתידה — "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"<sup>126</sup> — שאפילו יהודי א' בלבד לא ישאר בגלות<sup>127</sup>.

וכולם יחדיו באים לארץ הקודש, ובאופן שלכאו"א יש חלק בארץ (כולל גם נשים, והרא"י — מבנות צלפחד כו', ואכ"מ), ושם גופא — לירושלים עיר הקודש ולבית המקדש, וזוכים לקיום היעוד "ואשיבה שופטין כבראשונה".

וכל ענינים אלו — במהרה בימינו ממש, באופן ד"אחישנה"<sup>128</sup>, "מיד הן נגאלין"<sup>129</sup>.

\* \* \*

**טו.** ידועה תורת אדמו"ר הזקן<sup>130</sup> שצריכים "לחיות" עם הזמן — עם פרשת השבוע שקורין ולומדים באותו זמן.

ובנוגע לעניננו — הנה בכל ג' הפרשיות שיש להם קשר ושייכות ליום ההילולא,

— פ' בא: השבת שממנה מתברך יום ההילולא, פ' בשלח: הפרשה שקורין ולומדים ביום ההילולא ובשבת שלמחרתו, ופ' יתרו: השבת שבה נערכת התוועדות שלישית לפעול ענין של "חזקה" בעניני יום ההילולא — מצינו צד השוה ונקודה משותפת, שבהם מודגשת הנקודה הפנימית והתיכונה בכללות עבודתו של בעל ההילולא — הפצת התורה והיהדות אצל כל בני"י, מתוך אהבת ישראל ואחדות ישראל, כדלקמן.

**טז.** פרשת יתרו<sup>131</sup>:

בפרשת יתרו מסופר אודות ההכנה של בני"י למתן-תורה — "ויחן שם ישראל נגד ההר"<sup>132</sup>, "ויחן" לשון יחיד, "כאיש אחד בלב אחד"<sup>133</sup>, כלומר,

124) ש"א טז, ז. 125) בא י, ט. 126) מיכה ז, טו. 127) ראה בארוכה לקו"ש חי"א בתחלתו. וש"נ. 128) ישע"י ס, כב. וראה סנהדרין צח, א. 129) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה. 130) "היום יום" — כ' חשוון, סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך. 131) נוסף על האמור לעיל ס"ד. 132) פרשתנו יט, ב. 133) פרש"י עה"פ, וראה מכלתא שם.

בלתי מוגה

אחדותם של כל ישראל (לאחרי שנתבטלו כל עניני תרעומת ומחלוקת שהיו בשאר כל החניות) עם התורה — "נגד ההר", הר סיני שבו ניתנה התורה. ומודגש עוד יותר — ע"פ המבואר בפרדר"א<sup>134</sup> שבמעמד הר סיני נכחו כל נשמות ישראל עד סוף כל הדורות, כולל נשמות הגרים. אמנם, גם בלימוד פשוטות הכתובים, פשוטו של מקרא, מודגשת כאן אחדותם של כל בני"י — כדור ההוא עכ"פ.

#### פרשת בשלח:

בפרשת בשלח (בשיעור דיום ההילולא) מסופר אודות ענין ה"מן", "לחם מן השמים"<sup>135</sup>. שבו הודגשה אחדותם של כל בני"י — שכולם קיבלו באופן שווה, "עומר לגולגולת מספר נפשותיכם איש לאשר באהלו"<sup>136</sup>, ועד ש"לא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר"<sup>137</sup>.

וענינו בעבודה — שכל בני"י שוים ומאוחדים בעניני תורה ויהדות ("לחם מן השמים"). ולא עוד, אלא שכולם מקבלים זאת בתכלית העילוי — "כצפיחית כדבש"<sup>138</sup>, ענין של תענוג<sup>139</sup>.

#### ופרשת בא:

בפרשת בא מסופר ע"ד יציאת מצרים — שכאשר פרעה אמר "לכו עבדו את ה' אלקיכם מי ומי ההולכים"<sup>140</sup>, השיב לו משה רבינו: "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובכנותינו"<sup>141</sup>, לא רק "הגברים" (כפי שטען פרעה): "לכו נא הגברים ועבדו את ה'"<sup>142</sup>, שהרי "אין דרך הטף לזבוח"<sup>143</sup>, כי אם כל בני"י ממש. ולא עוד, אלא שמיד כשהגיע הקץ — לא עיכבן כהרף עין<sup>144</sup>, אלא תיכף ומיד יצאו כולם ממצרים.

כלומר, בפרשת בא מודגשת אחדותם של כל בני"י לצאת ממצרים כדי לקבל את התורה — "תעבדון את האלקים על ההר הזה"<sup>145</sup>.

ונמצא, שבג' הפרשיות הקשורות עם יום ההילולא, אשר עמהן צריכים "לחיות" בתקופה זו — מודגשת אחדותם של ישראל בעניני תורה ויהדות, שזהו תוכן עבודתו של בעל ההילולא.

יז. ויש להוסיף, שכל ג' ענינים הנ"ל (שבג' הפרשיות) הם ענינים כלליים ועיקריים בחיי עם ישראל עד סוף כל הדורות:

הענין דמתן-תורה שבפרשת יתרו — שבו ניתנה תורה לעם ישראל עד

134) פמ"א. שמו"ר פכ"ח, ו. תנחומא פרשתנו יא. זח"א צא, א. 135) בשלח טז, ד. 136) שם, טז. 137) שם, יח. 138) שם, לא. 139) ראה בארוכה שיחת ש"פ בשלח, י"א שבט ס"ד ואילך. 140) בא י, ת. 141) שם, ט. 142) שם, יא. 143) פרש"י עה"פ. 144) מכילתא ופרש"י בא יב, מא. 145) שמות ג, יב ובפרש"י.

סוף כל הדורות, כולל — גילוי פנימיות התורה דלעתיד לבוא (שהרי לא יהי' מ"ת עוד הפעם<sup>146</sup>).

ענין ה"מן" שבפרשת בשלח — הרי נוסף על התוצאה שעל ידו הי' קיומם של בניי (כולל — קיומם בעת מתן-תורה) במשך כל ארבעים שנה שהיו במדבר, ומזה — קיום כללות עם ישראל עד סוף כל הדורות<sup>147</sup>, הרי גם בנוגע ל"מן" עצמו נאמר בו "זה הדבר אשר צוה ה' מלא העומר ממנו למשמרת לדורותיכם".

והענין דיצי"מ שבפרשת בא — שורש לכל הגאולות שלאח"ז (שהרי "כל המלכיות נקראו ע"ש מצרים כו"<sup>148</sup>), כולל הגאולה העתידה, עלי' נאמר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". וכמודגש גם במצות תפילין — שבסוף פ' בא — שהזכרון דיצי"מ הוא ענין תמידי.

ובזה מודגש גם שכללות העבודה דהפצת תורה ויהדות מתוך אהבת ישראל ואחדות ישראל (הצד השוה והנקודה המשותפת בג' פרשיות וענינים הנ"ל) הוא ענין הכי עיקרי וכללי בחייהם של בניי עד סוף כל הדורות.

יח. והדגשה נוספת בעבודה זו — בדורנו זה, דור האחרון:

כוונת הגלות היא — כדי ש"אנכי אעלך גם עלה"<sup>149</sup>, לבוא לתכלית העילוי דגאולה העתידה. והעילוי שבגאולה (תכלית הכוונה ד"גולה") לגבי המצב שלפני הגלות הוא — שלפני הגלות, לא הי' אמנם גלות בפועל, אבל שייך שיהי' גלות, ואילו העלי' דגאולה (שלאחרי הגלות) היא — גאולה אמיתית (ככל השמות שע"פ תורה), כלומר, גאולה שאין אחרי' גלות<sup>150</sup>, דאל"כ, הרי זה בדוגמת "מים המכזבים" שאינם מציאות אמיתית<sup>151</sup>.

וענין זה (שכוונת הגלות היא בשביל הגאולה) מודגש בכך שהאותיות ד"גולה" (גלות) ו"גאולה" שוות הן (בהוספת אל"ף) — שהרי השמות שבלשון הקודש אינם שמות הסכמיים בלבד, כי אם שמות המתארים את מצב הדברים לאמיתתם — כי הכוונה ד"גולה" (התוכן הפנימי והאמיתי) היא "גאולה".

אמנם, כדי לגלות את הכוונה הפנימית ד"גולה" עיי' שמהפכים זאת ל"גאולה" היא — עיי' הכנסת האל"ף ב"גולה"<sup>152</sup>.

ובזה — ב' ענינים:

א) הפיכת ה"גולה" ל"גאולה" הוא — עיי' שממשיכים את האל"ף,

146) המשך תרס"ו ע' כג. שם ע' חקמו. המשך תער"ב ח"א ע' שסו. ד"ה ויאמר משה תש"ט פ"ו (סה"מ תש"ט ע' 57). 147) ראה שיחת ש"פ בשלח הנ"ל ס"ד. 148) ב"רפ"ז, ה. 149) ויגש מו. ד. וראה חו"א ר"פ שמות. 150) מכילתא בשלח טו. א. הובא בתוד"ה הג' ונאמר — פסחים קטז, ב. 151) ראה פרה פ"ח מ"ט. לקו"ש חט"ו ע' 427. וש"נ. 152) ראה ויק"ר ספ"ב. לקו"ת בהעלותך לה. ג. אה"ת בא ע' רעג. נ"ך ע' תקי. המשך מים רבים תרל"ו פקל"ד.

בלתי מוגה

אליפו של עולם, במקום ומצב ד"גולה", וענין זה נפעל ע"י כללות העבודה דהפצת תורה ויהדות בכל מקום ומקום.

(ב) ההתעוררות לעבודה זו היא — הידיעה שגם האל"ף הוא בגלות, כמארו"ל<sup>153</sup> "בכל מקום שגלו שכינה עמהם", "שכינתא בגלותא"<sup>154</sup>, דמכיון שיודעים שגם הקב"ה נמצא בגלות, הרי בודאי שצריכים לעשות את כל התלוי בהם כדי לפעול את ענין הגאולה (לא רק עבור עצמם, וכללות עם ישראל, אלא גם עבור הקב"ה!)

והבטיחה תורה שכאשר ישראל עושין תשובה — בשעתא חדא וברגעא חדא<sup>155</sup> — "מיד הן נגאלין", וכמבואר במאמר של אדמו"ר הזקן<sup>156</sup> "איתא בתיקונים<sup>157</sup> שאפילו אם ה' צדיק אחד חוזר בתשובה שלימה כדורו ה' בא משיח".

יט. ויש לקשר כל הנ"ל עם הפרשה שהולכים לקרוא בתפלת מנחה — "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם"<sup>158</sup>:

"תשים" — הוא גם מלשון "סימה"<sup>159</sup>, שפירושו — "אוצר"<sup>160</sup>.

ובזה מודגש הקשר עם המבואר בהמשך ההילולא<sup>161</sup> אודות האוצרות הכי נעלים שנותנים באופן של בזבז לכל אחד ואחד מאנשי החיל עבור נצחון המלחמה, כלומר, אפילו האוצרות הכי נעלים שאצר המלך ואבותיו ואבות אבותיו, אוצרות שאין מראים אותם לאף א', ועאכו"כ שאין משתמשים בהם — מ"מ, כאשר בא לענין הנצחון במלחמה, אזי פותחים את כל האוצרות ומבזבזים אותם עבור כאו"א מאנשי החיל — "צבאות הוי", כפי שנקראו כל אחד ואחת מבניי (בפרשת בא<sup>162</sup>) בצאתם מצרים, "כנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו", אפילו קטני קטנים, שהרי "לגיון של מלך"<sup>163</sup> — "נמנה מן הבטן"<sup>164</sup> [בפרטיות — נאמר ענין זה בנוגע לשבט לוי, אבל בכללות — שייך הדבר לכאו"א מישראל, מכיון שכולם "צבאות הוי", כלומר, "לגיון של מלך"].

ועז"ז "תשים לפניהם" — שע"י העבודה דהפצת התורה והיהדות אזי נמשכים אוצרות נעלים אלו ("תשים" מלשון אוצר) ומתגלים בפנימיותם ("לפניהם") של כאו"א מישראל.

ועי"ז ממשיכים ומגלים את הפנימיות דלמעלה, עד לגילוי הכחי פנימיות

<sup>153</sup> מגילה כט. א. ספרי ס"פ מסעי. <sup>154</sup> זח"ג ד. ב. סו. סע"א. עה. סע"א. ועוד. <sup>155</sup> זח"א קכט. סע"א. <sup>156</sup> בונה ירושלים ספ"ד. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תג. <sup>157</sup> ראה ז"ח ס"פ נח (כג. רע"ד). <sup>158</sup> נוסף על האמור לעיל ס"ה. <sup>159</sup> ירושלמי ע"ז פ"ב סה"ז. <sup>160</sup> פני משה שם. <sup>161</sup> ד"ה באחי לגני היתשיי פ"י (סה"מ היתשיי ע' 124) ואילך. <sup>162</sup> יב. מא. <sup>163</sup> פרש"י במדבר א. מט. <sup>164</sup> פרש"י שם ה. טו.

עתיק — לעתיד לבוא,

ואז — שוב אין רואים את החיצוניות, ע"ד המבואר בדרושי חסידות<sup>165</sup> בנוגע לגבול ובלי גבול, שכאשר מאיר האור הבלי-גבול, אין רואים את ענין הגבול [ולהעיר, שענין זה מובא בדרושים שבהם נתבאר ענין הצמצום דוקא]. וההכנה לכל ענינים אלו — בערב שבת, אלף הששי לאחרי חצות היום, ובזמן זה — הלכה מפורשת<sup>166</sup> ש"רץ בערב שבת" פטור מכל הענינים כו', מפני שעסוק בהכנות לשבת.

ולא עוד, אלא שכבר בערב שבת טועמים ממאכלי השבת, ועד ש"טוב לטעום מכל תבשיל ותבשיל" — כמבואר בכתבי האריז"ל<sup>167</sup>, והובא בתור פס"ד בשו"ע של אדמו"ר הזקן<sup>168</sup>.

ומטעימה זו באים לאכילה ממש — ביום השבת, ועוד לפני"ז — בזמן ד"חוספת שבת".

ובפשטות — שתיכף ומיד ממש זוכים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שלימות העם, ביחד עם שלימות התורה, ובאים לשלימות הארץ, ושם זוכים לקיום היעוד "ואשיבה שופטין ככראשונה גו'", במהרה בימינו ממש, בעגלא דידן.

\* \* \*

כ. מאמר (כעין שיחה) ד"ה וישמע יתרו גו'.

\* \* \*

כא. בהמשך להמדובר לעיל (סי"ג) שכאו"א יאמר "לחיים" ויתן גם לחבירו — נמצאים עשרה מישראל שעדיין לא עשו זאת!

אין רצוני להצביע על פלוני ופלוני, כדי שלא לביישו כרכים, וכמודגש גם בסיום פרשתנו — "ולא תעלה כמעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו", ומפרש רש"י: "והרי דברים ק"ו, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון אמרה תורה... לא תנהג בהם מנהג בזיון, חברך שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו — על אחת כמה וכמה".

אמנם, כאשר הם בעצמם ימזגו "לחיים" — אין הבושה גדולה כל כך, שהרי "אינו דומה מתבייש מעצמו למתבייש מאחרים"<sup>169</sup>.

165) סה"מ עת"ר ע"י לב, סה"מ קונטרסים סו. ב. סה"מ ה'תש"י ע"י 65. ד"ה באתי לגני תשל"ז פ"ה 166) ב"ק לב, א. רמב"ם הל' חובל ומזיק פ"ד ה"ט. טושו"ע חו"מ סשע"ח ס"ח. 167) שער הכוונות ענין טבילת ערב שבת. פע"ח שי"ח רפ"ג. וראה לקו"ש ח"כ ע"י 173 הע' 13. 168) או"ח סריג ס"ח — ממנ"א שם סוסק"א. 169) תענית נו, טע"ב ואל"ך.

בלתי מוגה

זאת ועוד:

מסופר בגמרא<sup>170</sup> אודות ר' חייא שכאשר הכריזו "כל מי כו' יצא, עמד ר' חייא ויצא כו'" — כדי שלא להלבין פניו של זה שהי' באמת צריך לצאת, מכיון שלא ידעו מי הוא!

ועד"ז בנדו"ד: כאשר מישהו יקום וימזוג "לחיים" לחבירו — בודאי לא יחשדו בו שלא עשה כן מקודם לכן, שהרי הכל יודעים שהוא "חסיד", "משכיל" ו"עובד", ו"בעל גמ"ח", ומכיון שכן, בודאי קיים גמ"ח הנ"ל למזוג לחבירו, ומה שממהר למזוג עוד הפעם — אין זה אלא מפני שיש לו "מסירת-נפש" שלא יתביישו אחרים שצריכים לעשות זאת מפני שלא עשו זאת מקודם לכן. ומכיון שכן, הרי עי"ז תגדל מעלתו בעיני העומדים מסביבו — שכן, נוסף לכך שהוא חסיד, משכיל ועובד ובעל גמ"ח הכי גדול, יש לו מעלה נוספת — מס"נ כדי שלא יתבייש חבירו!

ולאלו החוששים מפני גאווה... — הרי ידוע<sup>171</sup> מענה ופתגם אדמו"ר האמצעי: "א ציבעלע זאָל פון דיר ווערן אָבער חסידות זאָלסטו חזר'ן!" ואף שהי' זה מענה לא' מחסידי אדמו"ר האמצעי — הרי מכיון שסיפור זה הגיע אלינו, מובן, שיש בזה לימוד והוראה גם עבור אנשים כערכנו. ובכן: מי מוכן להיות בעל מסירת-נפש הראשון? ...! [א' הנוכחים קם מיד ואמר "לחיים". ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: זה הי' עבורו, ועכשיו — יתן גם לאחרים.

ואח"כ אמר: הרי ישנו הגבאי — הכהן — שמכריז את ההכרזות, וא"כ, שיכריז את שמותיהם של עשרה בעלי מסירת-נפש שיתנו "לחיים" לאחרים].

**גב.** נהוג בכל שבת לבאר פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י, וכן ענין בהערות אדמו"ר על הזהר דפרשת השבוע.

בנוגע לפירוש רש"י בפרשתנו — ישנו ענין תמוה ביותר, "קלאָץ-קשיא", ותמיהה גדולה יותר — שמפרשי רש"י אינם מתעכבים לבאר תמיהה זו, כדלקמן.

על הפסוק<sup>172</sup> "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל" — מעתיק רש"י את התיבות "כה תאמר", ומפרש: "בלשון הזה וכסדר הזה", "לכית יעקב" — "אלו הנשים", "תאמר [תיבה זו צריכה להיות באותיות גדולות, מכיון שמעתיקה רש"י מהפסוק] להם בלשון רכה", "ותגיד לבני ישראל" — "עונשין ודקדוקין, פי' לזכרים — דברים הקשין כגידין" (כלומר: "הגדה"

(170) סנהדרין יא, א. (171) לקו"ש חיי"א ס"ע 328 ואילך. חכ"ד ע' 144. (172) פרשתנו יט, ג.

("ותגיד") הוא מלשון "גיד", ולכן מורה לשון זה על "דברים הקשין כגידין". ובפרט — שבכתוב נאמר "ותגיד", בתוספת יו"ד (ולא "ותגד"), שכזה מודגש יתרו הקשור עם "גידין"<sup>173</sup>).

וצריך להבין:

הבן חמש למקרא יודע ורואה בחיי היום-יום שבכל דבר קודמים האנשים לנשים — להכנס תחילה לבית, וכיו"ב.

וכפי שלמד בפרש"י<sup>174</sup>: "ויקם יעקב וישא את בניו ואת נשיו — הקדים זכרים לנקבות, ועשו הקדים נקבות לזכרים, שנאמר<sup>175</sup> ויקח עשו את נשיו ואת בניו וגו'", כלומר, שהנהגתו של יהודי (יעקב) — להקדים זכרים לנקבות (ואילו הקדמת נקבות לזכרים היא הנהגתו של עשו).

[ונכמו כן מצינו בפגישת יעקב ועשו — ש"בכולן האמהות נגשות לפני הבנים"<sup>176</sup>, ויש לומר, שענין זה מורה על חביבות הבנים<sup>177</sup> — בדוגמת קדימת הזכרים לנקבות. ולכן, צריך רש"י לבאר מדוע "ברחל — יוסף נגש לפני" (נוסף על עצם השינוי מכולם)].

ועד"ז למד בכל הפרשיות שלפנ"ז אודות כו"כ מאורעות שבהם מודגש שקדמו האנשים לנשים, עד לפרשה שלפנ"ז — בשירת הים, שתחילה היתה השירה של "משה ובני ישראל", ואח"כ שירת מרים ונשי ישראל. וא"כ, כיצד יתכן שדוקא בענין דמתן-תורה — ענין הכי עיקרי בחייהם של בני"י — יקדימו נשים לאנשים?!

ופשוט, שאין לתרץ שגם כאן קדמו אנשים לנשים, וסדר הכתוב אינו בדיוק, ועד"ש שכתב רש"י לפני<sup>178</sup> ש"אין מוקדם ומאוחר בתורה" — כי כבר פירש רש"י "כה תאמר", "בלשון הזה וכסדר הזה", כלומר, שסדר הכתוב הוא בדיוק — "לבית יעקב אלו הנשים" תחילה, ואח"כ "ותגיד לבני ישראל", לזכרים.

במדרשי חז"ל<sup>179</sup> מצינו הטעם להקדמת הנשים לאנשים — "אמר הקב"ה כשבראתי את העולם לא צויתי אלא לאדה"ר ואח"כ נצטווית חוה ועברה וקלקלה את העולם, עכשיו אם איני קורא לנשים תחילה, הן מבטלות את התורה, לכך נאמר כה תאמר לבית יעקב". אבל: (א) רש"י אינו מזכיר ענין זה כלל, (ב) בפשוטו של מקרא אין כל הכרח בדבר — דממה-נפשך: אם הציווי דעה"ד נאמר לפני בריאת חוה (כפי שמשמע מסדר הכתובים) — הרי לא היתה אפשרות שחוה תהי' נוכחת בעת אמירת הציווי, ואם הציווי דעה"ד הי' לאחר

<sup>173</sup> ראו"ם ולבוש האורה עה"פ. <sup>174</sup> ויצא לא, יו. <sup>175</sup> וישלח לו, ו. <sup>176</sup> פרש"י שם לג, ז. <sup>177</sup> ראה פרש"י שם, ב. וראה גם רשכ"ס שם ז. <sup>178</sup> בראשית ו, ג. וישלח לה, כט. וראה פרשתנו יח, יג. יט, יא. <sup>179</sup> שמ"ר פרשתנו (פכ"ח, ב).

בלתי מוגה

בריאת חוה — הרי בפשטות מסתבר לומר שתוה היתה ביחד עם אדה"ר, וציווי הקב"ה נאמר לשניהם יחדיו, ואין כל הכרח שתוה לא היתה נוכחת באותו מעמד!

וכאמור, זוהי "קלאַץ-קשיא" שמתעוררת אצל בן חמש למקרא, ואעפ"כ, לא מצינו שרש"י יבאר זאת.

נוסף ל"קלאַץ-קשיא" הנ"ל יש להוסיף עוד שאלה בפירושי רש"י — שבעצם, גם היא "קלאַץ-קשיא":

ע"פ דברי רש"י ש"ותגיד" פירושו "דברים הקשין כגידין" — כיצד ניתן לפרש מ"ש בהמשך הפרשה<sup>180</sup> "ויגד משה את דברי העם אל ה'", הרי לא שייך לומר שמשה אמר להקב"ה "דברים הקשין כגידין"?

וכמדובר כמ"פ — כל ענינים אלו צריכים להיות מובנים בפשטות לבן חמש למקרא, וכפי שיתבאר לקמן.

**בג.** בהערות אמו"ר על הזהר דפרשתנו<sup>181</sup> מובא מאמר הזהר (בתוספתא<sup>182</sup>) "בטמירו דטמירין אתרשם רשימו חד דלא אתחזי ולא אתגליא כו'... אתטמר ואתגניז ההוא רשימו, כיון דאתגניז ב' ועאל בגוי' אתמליא נהורא, מההוא נהירו נבעין נהורין וניצוצין נפקין וכו'". ומבאר אמו"ר את פרטי דיוקי הלשונות — ע"פ קבלה.

אבל עדיין לא נתבארו פרטי ענינים אלו בנוגע לעבודת האדם — כמדובר כמ"פ שאם בכל דבר שיהודי שומע או רואה, גם בעניני העולם, יש הוראה ולימוד בעבודתו לקונו (כתורת הבעש"ט<sup>183</sup>), הרי עאכר"כ שכן הוא בנוגע לענין בתורה, שבודאי יש בו הוראה ולימוד בעבודת האדם לקונו, ובפרט — בפנימיות התורה, שההוראות שבה הם באופן של אור וגילוי ("זהר" — מלשון "והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע") יותר מאשר בנגלה דתורה.

**כד.** נהוג גם לבאר ענין בלימוד הרמב"ם — בשיעור היומי, וכן להשלים את שיעור הרמב"ם שלא דובר אודותיו בפעם הקודמת (ב"יחידות" כללית להאורחים שיחיו — בט"ז שבט) מפני קוצר הזמן, בהסתמך על כך שישלימו זאת בהתוועדות זו:

השיעור דט"ז שבט הוא — התחלת (ג' פרקים ראשונים ד)הלכות עבדים, ושיעור היומי — סיום וחותם (ג' פרקים אחרונים ד)הלכות עבדים, שזהו גם סיום וחותם דספר "קנין".

והנה, בנוגע לביאור פרטי ההלכות עצמם — הרי מכיון שכבר צויינו

<sup>180</sup> (180) פסוק ט. <sup>181</sup> לקוטי לרי"צ ע' ער. <sup>182</sup> סח, ב. <sup>183</sup> "היום יום" — ט' אייר. אנ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' רפט. כש"ט הוספות סק"ז דקכט. וש"נ.



המראי־מקומות דהלכות אלו, יכולים למצוא זאת בספרי הראשונים והאחרונים שדנים בסוגיות אלו; ולכן, נתעכב עתה על ההוראה שיש ללמוד מענינים אלו בעבודת האדם לקונו, כדלקמן.

**פח.** בהתחלת הלכות עבדים מדובר אודות דיני עבד עברי.

וענין זה קשור במיוחד עם הפרשה שהולכים לקרוא בתפלת מנחה — פרשת משפטים, שהתחלתה: "כי תקנה עבד עברי".

ויש להוסיף, שדיוק הלשון "כי תקנה עבד עברי" — קשור גם עם ספר "קנין", שעוסק בכללותו אודות דברים הנקנים מרשות לרשות.

ביאור הענין בעבודת האדם:

בתו"א ר"פ משפטים<sup>184</sup> מבואר הענין ד"כי תקנה", לשון יחיד, דלכאורה, מכיון שלפנ"ז נאמר "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", לשון רבים, הול"ל "כי יקנו", ומדוע נאמר "כי תקנה", לשון יחיד? ומבאר — ש"כי תקנה" קאי על משה רבינו (עליו נאמר "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם"), שהוא הממשיך בחי' הדעת כנשמות דבי"ע ("זרע בהמה") שהם בכחינת עבד ("אם כבנים אם כעבדים"<sup>185</sup>) — "כנים" קאי על נשמות דאצילות, ועבדים — על נשמות דבי"ע).

והמשכה זו נקראת בשם "קנין" ("כי תקנה") — בדוגמת הקנין ש"אינו הוויות דבר חדש כי אם יציאה מרשות המוכר לרשות הלוקח, שמתחלה היתה הסחורה מונחת בקופסא אצל המוכר וע"י הקנין בא לגלוי להלוקח", היינו, ש"קנין" מורה על המשכת הדבר מן ההעלם אל הגילוי, ועד"ז בנוגע להמשכת בחי' הדעת כנש"י — שהמשכה זו אינה התהוות דבר חדש, כי אם באופן של גילוי ההעלם בלבד.

וטעם הדבר — מכיון שמדובר אודות "עבד עברי":

כתיב<sup>186</sup> "בעבר הנהר ישבו אבותיכם". "נהר" קאי על בחי' כינה דאצילות שנמשך להתלבש בכריאה, ו"עבר הנהר" הוא מה שלמעלה מבחי' הכינה ושכל המושג, ועז"נ "בעבר הנהר ישבו אבותיכם" — שהאבות דכאו"א מישראל ישבו והושרשו בבחינת "עבר הנהר", כחינה שלמעלה מסדר השתלשלות.

ולכן, גם לאחרי שהבנים נשפלו וירדו לעולמות בי"ע, להיות בבחינת "זרע בהמה", ולא עוד, אלא שנמצאים בזמן ומצב דגלות (מצב הפכי בתכלית מ"עבר הנהר"...) — הרי מכיון ששרשם "בעבר הנהר", לכן, כרי להמשיך להם

<sup>184</sup> (184) עד, ג ואילך. וראה גם ספר המצוות להצ"צ מצות דין עבד עברי (פ, א ואילך). (185) נוסח הפייט "היום הרת עולם" בתפלת מוסף דר"ה. (186) יהושע כד, ב.

בלתי מוגה

בחי' הדעת אין צריך לזה רק בחי' קנין, שהיא המשכה מההעלם אל הגילוי, היינו, להמשיך משרשן שהוא "בעבר הנהר" שיומשך ויתגלה מן ההעלם אל הגילוי.

כו. והנה, בעבודת העבד גופא ישנם חילוקי דרגות, ובכללות — ג' דרגות: עבד כנעני, עבד עברי ואמה העברי'.

וביאור הענין — ע"פ המבואר בהדרוש שכותב עליו אדמו"ר הצ"צ<sup>187</sup> ש"הדרוש הזה מרבינו הגדול נ"ע כו' והוא דרוש נכבד מאד כו'" (אף שאין רגיל לומר תוארים כיו"ב על דרוש מסויים), שג' הדרגות דעבד כנעני, עבד עברי ואמה העברי', הם כנגד ג' עולמות בריאה יצירה ועשי', וענינם בעבודה — ג' הדרגות דצדיק בינוני ורשע:

אמה העברי' — קאי על דרגת צדיק, שהוא כדוגמת עולם הבריאה — שרובו טוב. עבד עברי קאי על דרגת בינוני, שהוא כדוגמת עולם היצירה — מחצה על מחצה [בפועל ממש — כודאי אינו שייך לרע כו', כי אם באופן ד"בינונים זה וזה שופטן"<sup>188</sup>]. ועבד כנעני — "עבדא בהפקירא ניחא לי"<sup>189</sup> — קאי על דרגת רשע, כדוגמת עולם העשי', שרובו היפך הטוב כו' (כמבואר בתניא<sup>190</sup>).

ועפ"ז צריך ביאור בסדר דברי הרמב"ם — הן כמנין המצוות שלפני ההלכות, והן בפרטי ההלכות עצמן — שמקדים תחילה דיני עבד עברי, ואח"כ דיני אמה העברי', ורק אח"כ דיני עבד כנעני, דלכאורה, אף שכן הוא סדר הכתובים, מ"מ, דרוש ביאור והסבר: מכיון שג' דרגות אלו הם בהתאם לג' הדרגות דצדיק בינוני ורשע, צריך להיות סדר הדברים מלמעלה למטה — צדיק בינוני ורשע, אמה העברי' עבד עברי ועבד כנעני או מלמטה למעלה — רשע בינוני וצדיק, עבד כנעני עבד עברי ואמה העברי', ומדוע מתחיל ב"עבד עברי" דוקא?

והביאור בזה:

מבואר בתניא<sup>191</sup> ש"מדת הבינוני היא מדת כל אדם ואחרי' כל אדם ימשוך". ולכן, כאשר מתחילים לבאר דיני עבדים, הנה לכל לראש מתחילים ב"עבד עברי", דרגת הבינוני, שזוהי "מדת כל אדם".

ואח"כ ממשיכים בזכותן של ישראל — שביכלתו ובכחו של יהודי להגיע לדרגא נעלית יותר מדרגת הבינוני, דרגת צדיק, שזהו הענין ד"אמה העברי'", ועד לתכלית העילוי — שפועל בעבודתו שיהי' לו או לבנו יעדנה (כמבואר בארוכה ב"דרוש הנכבד" הנ"ל).

<sup>187</sup> (187) אה"ת משפטים ע' איקכו. (188) ברכות סא, רע"ב. (189) גיטין יג, א, ושי"ג. (190) פ"ג, רפ"ד. (191)

ולאח"ז מסיים שיתכן גם מצב בלתי-רצוי כו' – בחי' "עבד כנעני".

כז. והנה, בנוגע לעבד עברי או אמה העברי' – פוסק הרמב"ם<sup>192</sup>: "כל עבד עברי או אמה העברי' חייב האדון להשוותן לו במאכל ובמשקה בכסות ומדור וכו', מכאן אמרו כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו".

וביאור הענין בעבודת ה':

כתיב "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל", "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות".

ולכן, מכיון שכל יהודי הוא בבחינת "עבד עברי" (ויתירה מזו: "אמה העברי'", שהרי "ועמך"<sup>193</sup> כולם צדיקים)<sup>194</sup> – הרי ישנו פס"ד ברור בתורה ש"חייב האדון להשוותן לו במאכל ובמשקה כו'", כלומר, שהקב"ה צריך לתת לכאו"א מישראל כל הענינים הכי טובים, לא רק דברים המוכרחים, כמו "חטה ושעורה", ועאכו"כ אויר לנשימה, שזהו דבר הכי מוכרח בכל רגע ורגע ממש, אלא גם עניני תענוג – "להחיות בהם נפש כל חי" (כמדובר בארוכה בהתועדות דט"ו בשבט שה"שטורעם" דט"ו בשבט אינו בנוגע ל"חטה ושעורה", דברים המוכרחים, כי אם בנוגע לפירות האילן, ענינים של תענוג).

ועד"ז בנוגע ללימוד התורה – שיש לתת לכאו"א מישראל (לא רק "חטה ושעורה" שבתורה, כי אם) גם בחי' יין ("גפן") ושמן ("זית שמן") שבתורה, היינו, רזין דתורה – בחי' יין שבתורה, עד לרזין דרזין שבתורה – בחי' שמן שבתורה, בדוגמת השמן שצף ע"ג כל המשקין, כולל – יין<sup>195</sup>.

ולא עוד, אלא ש"כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו" – כפי שאמרו חז"ל<sup>196</sup> "צדיק" ("ועמך כולם צדיקים") גוזר והקב"ה מקיים!

והדיוק בזה "כקונה אדון לעצמו" – באופן של "קנין", שאינו פעולת דבר חדש, כי אם המשכה מן הגילוי אל ההעלם, כלומר, שהפירוש ד"צדיק גוזר והקב"ה מקיים" אינו באופן של שינוי רצון למעלה ח"ו, כי באמת זהו רצונו של הקב"ה, אלא ש"הקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים"<sup>197</sup>, ועי"ז מתגלה הרצון בפועל<sup>198</sup>.

ומכיון שכן, בודאי צריך הקב"ה לקיים את תפלתם ובקשתם ודרישתם של בניי שאינם יכולים לסבול יותר את מצב הגלות, עד שצועקים "עד<sup>199</sup> מתי... ולכן גוזרים הם: "אלקים<sup>200</sup> אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט א-ל"... ואז – הקב"ה מקיים!

(192) פ"א ה"ט. (193) ישע"ו ס, כא. וראה סנהדרין רפ"א. (194) בנוגע לעבד כנעני – ראה לקמן ס"ב. (195) ראה בארוכה אמרי בינה שער הק"ש פנ"ד ואילך. (196) ראה תענית כג, א. זח"ב טו, א. שבת נט, ב. לקו"ש ח"ב ע' 121 הע' 55. וש"נ. (197) יבמות סד, סע"א. חולין ס, ב. (198) ראה גם אר"ת להה"מ ר"פ בשלח (לא, ג"ר). (199) תהלים עד, י. (200) שם פג, ב.

וכאמור, שאין זה באופן שצריכים לפעול שינוי ח"ו ברצונו של הקב"ה, שהרי בודאי רוצה הקב"ה שתבוא הגאולה תיכף ומיד, אלא שממתין ומצפה לתפילתם של צדיקים שיצעקו "עד מתי", "אלקים אל דמי לך גו", ועי"ז מגלים את רצונו של הקב"ה שיומשך ויבוא בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"<sup>201</sup>, "ארץ טובה ורחבה"<sup>202</sup>, "ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש"<sup>203</sup> — כל שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, במהרה בימינו ממש, מתוך שמחה וטוב לבב.

\* \* \*

#### כח. הביאור בפרש"י:

השאלה מדוע קדמו נשים לאנשים (היפך הנהגתו של יהודי שצריך להקדים אנשים לנשים) — מתורצת ע"פ דברי רש"י בפסוקים שלפנ"ז: "ויסעו מרפידים"<sup>204</sup> — למה הוצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו, והלא כבר כתב שכרפידים היו חונים בידוע שמשם נסעו, אלא להקיש נסיעתן מרפידים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן למדבר סיני בתשובה אף נסיעתן מרפידים בתשובה. ובהמשך הפסוק: "ויחן שם ישראל — כאיש אחד בלב אחד, אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת".

נמצינו למדים שעוד לפני ש"משה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר כה תאמר גו'" (פרטי הציווי אודות מתן-תורה) התחילה כבר הכנתם של בני"י לקראת מתן-תורה, ומטעם זה היתה "ביאתן למדבר סיני בתשובה" — שאין הכוונה לתשובה על ענין פרטי [שהרי לא מצינו חטא מסויים שיהי' צורך לשוב בתשובה, כי על המאורע שהי' ברפידים כבר עשו תשובה בעת נסיעתן מרפידים ("נסיעתן מרפידים בתשובה")], כי אם תשובה כללית בתור הכנה למתן-תורה, וכמו כן אופן חנייתם "כאיש אחד בלב אחד" (אף ש"כל שאר החניות בתרעומות ובמחלוקת") — מפני ההכנה למתן-תורה.

ופשוט, שהסיבה לכך שהתחילו להתכונן למ"ת היא — מפני שמשה רבינו התחיל כבר לדבר עמהם אודות מ"ת, וזאת — עוד לפני הציווי ד"כח תאמר גו' אתם ראיכם גו'".

והנה, בנוגע לאופן הדיבור משה רבינו עם בני"י — מצינו כבר לפניו ש"משה דיבר תחילה עם "זקני ישראל"<sup>205</sup>, וכמפורש גם בנדוד — בהמשך

<sup>201</sup> עקב יא, יב. <sup>202</sup> שמות ג, ח. <sup>203</sup> עקב ח, ט. <sup>204</sup> פסוק ב, 205. ראש טפוח ג, טו. ד, כט. בא יב, טא. בשלח ה, ח.

הפסוקים — "ויבוא משה ויקרא לזקני העם"<sup>206</sup>. ומזה מוכן גם כנדר"ד — שתחילת דיבורו של משה רבינו עם בני"י אודות הענין דמ"ת (לפני הציווי ד"כה תאמר גו") הי' עם "זקני ישראל". וכודאי שלאחרי הדיבור עם זקני ישראל — דיבר עם האנשים, ורק אח"כ עם הנשים (שהרי לא יתכן שידבר תחילה לזקני ישראל, אח"כ לנשים ואח"כ שוב לאנשים).

ועפ"ז סרה התמיהה היתכן שבנוגע למ"ת קדמו נשים לאנשים — כי הציווי ד"כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל" (נשים תחילה ואח"כ אנשים) הי' לאחרי שמשה רבינו התחיל כבר לדבר עם בני"י אודות הענין דמ"ת, ותחילת דבריו היתה אמנם לאנשים (ורק אח"כ לנשים), ולכן, לאחרי שכבר הקדים אנשים לנשים ביחס לכללות הענין, הנה בנוגע להמשך ופרטי הדברים — יכולים כבר להקדים נשים לאנשים, מכיון שיש צורך והכרח בדבר, כדלקמן.

**כט.** והטעם לכך שבנוגע להמשך ופרטי הדברים הי' צורך והכרח להקדים נשים לאנשים — מובן בפשטות, דמכיון שלנשים מדברים בלשון רכה ולאנשים בדברים קשים, לכן, בהכרח להקדים את האמירה לנשים בלשון רכה, ורק אח"כ לדבר לאנשים בדברים קשים:

הבן חמש למקרא יודע מעצמו שבתחילה מדברים עמו בלשון רכה, וככל שהולך וגדל — מדברים עמו בדברים קשים יותר. ולדוגמא: כשהתחיל ללמוד אל"ף-בי"ת — הבטיחו לו שיתנו לו "ממתקים" וכיו"ב, ואילו לאחרי שגדל — אם ימשיכו לדבר עמו כאותו סגנון, שילמד כדי שיתנו לו "ממתקים". הרי יתבייש בכך! ... ולכן מדברים עמו בדברים קשים יותר — שאינו יכול להסתפק בכך שכבר למד אל"ף-בי"ת וכיו", אלא עליו להמשיך ולהרסיף ללמוד יותר ויותר.

ומזה יודע הבן חמש למקרא שני דברים: (א) שיש צורך גם בלשון רכה וגם בדברים קשים, (ב) שהסדר הוא שתחילה משתמשים בלשון רכה ואח"כ בדברים קשים, ולא להיפך (שהרי לא שייך שלאחרי שדיברו בדברים קשים יחזרו לדבר בלשון רכה).

ועפ"ז מוכן גם בנוגע למתן-תורה:

נתינת התורה היתה לכללות עם ישראל — אנשים ונשים — בתור עם אחד ומציאות אחת. וכענין זה הי' צורך בשני שלבים: לכל ה"אש — לשון רכה, ולאחרי כן — גם בדברים קשים, ומכיון שמצד טבע העולם מתאימו האמירה בלשון רכה לנשים, והדיבור בדברים קשים לאנשים (ובפרט — שעיקר הענין דלימוד התורה וקיום חוב המצוות שייך בעיקר לאנשים) — לכן,

206) פסוק ז.

קדמו נשים לאנשים.

אמנם, טעם זה לכרו אינו מספיק כדי לשנות אופן הנהגתו של יהודי שצריך להקדים אנשים לנשים; ורק מפני שבהתחלת הענין (לפני הציווי ד"כה תאמר גו") קדמו האנשים לנשים, כפי שהי' בכל פעם שדיבר משה לבנ"י (כנ"ל), לכן, בנוגע להמשך ופרטי הדברים יכולים להקדים נשים לאנשים, מטעם הנ"ל שלשון רכה קודמת לדברים קשים.

ל. הביאור בלשון הכתוב "ויגד משה", הרי שם לא שייך לפרש כמ"ש רש"י ש"תגיד" הוא מלשון "דברים הקשין כגידין" — הנה קושיא זו מעיקרא ליחא, כי:

בכל המקראות שלפנ"ז מצינו כל פרטי הלשונות דאמירה ("ויאמר") דיבור ("וידבר") והגדה ("ויגד") — כו"כ פעמים, ובשינוי ממקום למקום, ורש"י אינו מתעכב לבאר את שינויי הלשונות, מכיון שע"פ פשוטו של מקרא — משמעות אחת לכולם, ושינוי הלשון אינו אלא ליופי המליצה.

ולכן מצינו שכאשר התורה רוצה לספר אודות דיבור קשה — יש צורך לפרש זאת בפסוק, כמו: "וידבר אתם קשות"<sup>207</sup>, "דיבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות"<sup>208</sup> — מכיון שבלשון דיבור עצמו, לולי הוספת תיבת "קשות", אין כל הוכחה שהכוונה לדיבור קשה, ומש"נ לשון דיבור ולא לשון אמירה — הרי זה כדי שלא להשתמש תמיד באותו לשון, ליופי המליצה.

ולא עוד, אלא שיש פסוקים שבהם הובא לשון אמירה ולא שייך כלל לומר שזהו לשון רכה או דיבור קשה, כמו: "ויאמר אלקים יהי אור", וכיו"ב בנוגע לכל פרטי הבריאה שנאמר בהם "ויאמר אלקים" [עשר פעמים, בעשרה מאמרות נברא העולם, ועכ"פ — ט' פעמים, אם לא מונים את המאמר ד"בראשית"<sup>209</sup>], לשון אמירה דוקא, ופשיטא, שבענין זה לא שייך כלל כל המושג דלשון רכה או דיבור קשה.

אמנם, בנדר"ד, כאשר בפסוק וענין אחד הובאו ב' לשונות שונים, "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל" — אזי בהכרח לומר שיש כוונה מיוחדת בשינוי הלשון, וזהו הכרחו של רש"י לפרש כאן (כאשר ב' הלשונות באים בהמשך וענין אחד) ש"אמירה" ("תאמר") היא "לשון רכה", ו"הגדה" ("ותגיד") — "דברים הקשין כגידין".

ולכן, בפסוק "ויגד משה גו" — מכיון שנאמר בו לשון "הגדה" בלבד (דלא כבפסוק דילן שהובאו ב' לשונות, אמירה והגדה, בתדא מחתא), הרי זה כשאר כל המקומות שבתורה שנאמר בהם לשון "הגדה", שבהם לא נחית לפרטי חילוקי הלשונות, כי אם ליופי המליצה, כנ"ל.

(207) מקץ מב, ז. (208) שם, ל. (209) ר"ה לב, א — במשנה. מגילה כא, ב.

ויש להאריך בכל זה, ודי בהאמור, ותן לחכם ויחכם עוד.

**לא.** בהמשך להמדובר לעיל (סכ"ה) אודות שיעור הרמב"ם בהתחלת הלכות עבדים, יש להמשיך גם בנוגע לשיעור היומי — סוף הלכות עבדים: כסיום וחותרם הלכות עבדים — כותב הרמב"ם: "מותר לעבוד בעבד כנעני בפרך. ואע"פ שהדין כך, מדת חסידות ודרכי חכמה שיהי' אדם רחמן ורודף צדק, ולא יכביד עולו על עבדו ולא יצר לו, ויאכילהו וישקהו מכל מאכל ומכל משתה. חכמים הראשונים היו נותנין לעבד מכל תבשיל ותבשיל שהיו אוכלין, ומקדימין מזון הבהמות והעבדים לסעודת עצמן וכו'".

ובדיוק לשון הרמב"ם "מדת חסידות ודרכי חכמה" — יש לומר:

הנהגה זו (ש"לא יכביד עולו על עבדו ולא יצר לו") אינה מצד "מדת חסידות" בלבד, אלא גם מצד "דרכי חכמה" — כפי שמביא הרמב"ם בהלכה הקודמת<sup>210</sup> ש"אם לא יאכיל לעבדיו וישקם כראוי, הם יברחו או ימותו, ואדם חס על ממון עצמו". וכפי שמפורש בקרא<sup>211</sup> בנוגע ל"הגר" — "ותענה שרי ("היתה משעברת בה בקושי"<sup>212</sup>, ולכן) ותברח מפני". ונמצא, שגם מצד "דרכי חכמה" — שכל הפשוט (לא רק "מדת חסידות") — יש להתנהג באופן כזה, שהרי לולי זאת עלול להפסיד ממנו.

אמנם, עפ"ז אינו מובן מהו הצורך ב"מדת חסידות" כדי להתנהג באופן המתאים ל"דרכי חכמה" שגם שכל הפשוט מחייבם, ולא עוד, אלא שהרמב"ם מקדים "מדת חסידות" ל"דרכי חכמה"!

והביאור בזה:

לולי הענין ד"מדת חסידות" — לא יעלה על דעתו לחשוב על כך שגורם סבל מיותר לעבד, באמרו ללבו שמצד טבעו הוא עבד [ע"ד לשון הכתוב<sup>213</sup>]: "עבד עבדים יהי' לאחיו", ולכן רגיל הוא בכך כו'.

משא"כ כאשר יש בו "מדת חסידות", ובמילא מתייחס לעבד באופן אחר לגמרי — כפי שממשיך הרמב"ם: "וכן מפורש בדרכי איוב הטובים שהשתבח בהם, אם<sup>214</sup> אמאס משפט עבדי ואמתי בריכם עמדי הלא בבטן עושני עשהו ויכוננו ברחם אחד", ויודע שגם הוא נברא "בצלם אלקים"<sup>215</sup> — "חביב<sup>216</sup> אדם (כולל אומות העולם<sup>217</sup>) שנברא בצלם", ובלשון אדמו"ר הזקן בתניא<sup>218</sup>: "גוף החומרי הנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם", ואז, מבין הוא גם מצד "דרכי חכמה" שאפילו "עבד", כאשר מכבידים את עולו ומצירים לו — עלול העבד לברוח, כך שאין הדבר כדאי לו (לא רק מצד "מדת חסידות", אלא) גם

<sup>210</sup> הלכה ז. <sup>211</sup> לך לך טו, ו. <sup>212</sup> פרש"י עה"פ. <sup>213</sup> נח ט, כה. <sup>214</sup> איוב לא, יג. טו. <sup>215</sup> נח שם, ו. <sup>216</sup> אבות פ"ג מ"ד. <sup>217</sup> חו"ט על המשנה. וראה מד"ש שם. <sup>218</sup> פמ"ט.

בלתי מוגה

מצד "דרכי חכמה".

**לב.** ביאור ההוראה שלמדים מדברי הרמב"ם — בנוגע לעבודת ה':  
 אפילו יהודי שנמצא במעמד ומצב ד"עבד כנעני", "עבדא בהפקירא נחא  
 לי" — הרי מצד "מדת חסידות ודרכי חכמה" דלמעלה ("מגיד דבריו ליעקב  
 גו") צריך הקב"ה להתנהג עמו מתוך רחמים וצדק, להאכילו ולהשקותו "מכל  
 מאכל ומכל משתה... מכל תבשיל ותבשיל" שאוכל בעצמו.  
 ומובן, שהכוונה בזה (לא רק לדברים המוכרחים, "חטה ושעורה", כי  
 אם) גם לענינים של תענוג (כנ"ל בארוכה), ובאופן הכי נעלה — בדוגמת תענוג  
 האדון.

ולא עוד, אלא שצריך להקדים את מזונו של העבד, כלומר, עוד לפני  
 שהקב"ה מונעג על עבודתם של ישראל — "קרבני לחמי לאישי ריח  
 נוחי"<sup>219</sup>, "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני"<sup>220</sup> — עליו לתת ליהודי כל  
 עניני תענוג שלו!

ופשיטא — שלא להעבידו בפרך ח"ו!...

**לג.** נמצאים אמנם בזמן ומצב של גלות, שאז נמצאים במעמד ומצב  
 ד"עבדים"<sup>221</sup>, אבל אעפ"כ, היתכן שיהי' מצב של "עבודת-פרך" — כפי שהי'  
 בתקופת "ימי הביניים"?...

ואין צורך להרחיק-לכת עד לתקופת "ימי הביניים", שהרי גם בדורנו  
 ראינו מצב ד"עבודת-פרך" — אצל בעל ההילולא בהיותו במדינה ההיא!  
 — ח"ו וח"ו להשתמש בתואר ד"עבד כנעני", אבל אעפ"כ, ישנו הענין  
 ד"צדיק"<sup>222</sup> נתפס בעון הדור"...

וכן אצל תלמידיו ושלוחיו שמסרו נפשם על הפצת התורה והיהדות:  
 כאשר היו צריכים להקים "חדר" — הי' צורך ב"עבודת-פרך", מסירת-נפש...  
 כאשר היו צריכים להקים "מקוה" — הי' צורך ב"עבודת-פרך", מסירת-נפש...  
 ולא רק ש"שמעו" שעלולים להענש על עבודתם בהפצת התורה  
 והיהדות, אלא ראו במוחש שתפסו כו"כ מחבריהם, לקחום למאסר ושלחום  
 לארץ גזירה, לסיביר... ולמרות כל זה המשיכו בעבודה זו מתוך מסירת-נפש,  
 עד שתפסו גם אותם...

וגם כיום, לאחר עשרות שנים, רואים את התוצאות של עבודה זו —  
 שלמרות כל הרדיפות על עניני יהדות במשך למעלה מיוכל שנים, ששים או

<sup>219</sup> פינחס כח, ב. <sup>220</sup> ספרי ופרש"י שם, ח. <sup>221</sup> ראה מגילה יד, א: "עבדי אחשורוש אנן".  
 ובנוסף ההגדה: "השתא עבדין". <sup>222</sup> ראה שבת נד, סע"ב. ד"ה אם רוח המושל תרצה (סה"מ קונטרסים  
 ח"ב שנת, ב ואילך).

בלתי מוגה



שבעים שנה, גדל ונתחנך דור של יהודים שמוסרים נפשם על עניני יהדות...  
ובאופן ש"הם הכירוהו תחילה"<sup>223</sup> — מפני שעונו וצורפו ע"י "כור"<sup>224</sup>  
הברזל..."

וכודאי שלכל הדעות כבר יצאו י"ח "עבודת־פרך", ומכאן ולהבא — יתן  
הקב"ה לכאו"א מישראל כל המצטרך לו, ובאופן של תענוג.

**לד.** והנה, האמור לעיל צריך לעורר כל יהודי שנמצא מעברו השני של  
"מסך הברזל" — עד כמה יש לייקר ולנצל כל רגע ורגע עבור עניני תורה  
ומצוותי, באופן ד"הוי"<sup>225</sup> רץ למצוה:

כאשר חושבים לרגע, בהתבוננות הכי קלה, שנמצאים כיום למעלה מ־2  
מליון יהודים שאינם יכולים לקיים תורה ומצוות "בריש גלי", ועד שכל ענין של  
יהדות כרוך אצלם עם מסירת־נפש ממש, ואילו הוא — זיכהו השי"ת לחיות  
במדינה שאין בה מניעות ועיכובים כלל לקיים תורה ומצוות בפירסום הכי גדול  
— הרי מוכן ופשוט עד כמה צריך לייקר כל רגע ורגע כדי להוסיף בעניני תורה  
ומצוות!

זאת ועוד:

עבודתו של כאו"א מישראל בעניני תומ"צ מסייעת ומועילה לאותם  
יהודים הנמצאים "מאחורי מסך הברזל" שיוכלו לקיים תומ"צ באופן קל  
יותר.<sup>226</sup>

ובידעו זאת — כיצד יכול לדחות עזר וסיוע זה אפילו לרגע אחד,  
ובינתיים לעסוק בעניניו, אפילו ענינים נעלים, כמו: אכילת "סעודה שלישית"  
בשבת — כיצד תערב לחכו סעודה זו בידעו שברגע זה ממש ישנם יהודים  
שצריכים למסור את נפשם על שמירת שבת? ...!

**לה.** אמנם, כל זה הוא בנוגע לחשבון של יהודים, שבראותם מצב הנ"ל  
אצל היהודים הנמצאים שם — צריך הדבר לעורר אותם להוסיף בעבודתם  
ביתר שאת וביתר עוז;

אבל בנוגע להקב"ה — ישנו פס"ד ברור בתורה, שמצד "מדת חסידות  
ודרכי חכמה", לא זו בלבד שאין מקום כלל וכלל ל"עבודת־פרך", אלא עוד  
זאת, שהקב"ה צריך לתת "מכל מאכל ומכל משתה" . . . מכל תבשיל ותבשיל",  
ולא עוד, אלא להקדים זאת לסעודת עצמו, כנ"ל בארוכה. ומה ש"מתאוה  
(תענוג) לתפלתן של צדיקים" שמבקשים על הגאולה (כנ"ל סכ"ז) — הרי

<sup>223</sup> ראה סוטה י"א, ב. שמו"ר פ"א יב. (224) ראה תו"א פרשתנו עד, סע"א ואילך.  
ובכ"מ. (225) אבות פ"ד מ"ב. וראה בארוכה לק"ש ח"ד ע' 371 ואילך. (226) ראה בארוכה ד"ה א"ד  
אושעיא מ"ד דקת פרזונו כישראל תרפ"ט (סה"מ קונטרסים ח"א לב, סע"ב ואילך). ובכ"מ.

**בלתי מוגה**

פס"ד מפורש שצריך להקדים את הסעודה (התענוג) של העבד לפני התענוג שלו!...

ובפשטות — שתיכף ומיד יוציא הקב"ה את כל בני מהגלות, ובמיוחד — היהודים שנמצאים "מאחורי מסך הברזל", גלות בתוך גלות, ולהביא את כולם לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש ולבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש, "מיד הן נגאלין". [כ"ק אדמור"ר שליט"א התחיל לנגן ניגון "הקפות" לאביו ר' לוי"צ ז"ל].

\* \* \*

לו. ישנו ענין נוסף בפרשת השבוע הדורש ביאור — אשר למרות שקושיא זו הובאה ונתבארה בדרושי חסידות, הרי זו גם שאלה שמתעוררת בלימוד פשטות הכתובים, פשוטו של מקרא:

על הפסוק<sup>227</sup> "וידבר אלקים את כל הדברים האלה" — מפורש רש"י: "מלמד שאמר הקב"ה עשרת הדברות בדיבור אחד, מה שאי אפשר לאדם לומר כן, א"כ מה תלמוד לומר עוד אנכי ולא יהי לך, שחזר ופירש על כל דיבור ודיבור בפני עצמו".

וכאן מתעוררת שאלה (שהובאה בדרושי חסידות<sup>228</sup>, אבל זוהי שאלה) פשוטה: מהי התועלת באמירת עשה"ד "בדיבור אחד" — הרי הכוונה דעשה"ד היא כדי שיהי' ענין המעשה, וכשביל העשי' צריך פרטים דוקא?

ונקודת הביאור — שבזה מדגישים את הקשר של הפרטים עם שרשם, איך שהם כלולים "בדיבור אחד". כלומר: אע"פ שהשורש הוא "דיבור אחד", למעלה מהתחלקות דפרטים — מ"מ, שורש זה ("דיבור אחד") הוא אמיתת מציאותם של הפרטים.

וע"ד כמו שהוא בישראל — שהם בדוגמת התורה, כידוע<sup>229</sup> ש"ישראל" ר"ת יש ששים ריבוא אותיות לתורה — שהטעם על הענין דאהבת ישראל (כאשר נמצאים למטה) הוא מפני ש"מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלקים חיים, בשגם שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה" [כמבואר בארוכה בתניא פל"ב, וכדאיתא גם בירושלמי<sup>230</sup> שזהו בדוגמת ב' ידים דגוף אחד], היינו, שמעמדם ומצבם בשרשן ("אב אחד") הוא טעם על האחדות שלהם בהיותם למטה במצב של התחלקות, מכיון ש"שורש" זה ("אב אחד") הוא אמיתית המציאות שלהם.

וכמוכן גם מתורת המגיד הידועה<sup>231</sup> בענין "ישראל עלו במחשבה"<sup>232</sup>,

227 פרשתנו כ, א. 228 ראה סה"מ תרס"ה ע' רלה. 229 מגלה עמוקות אופן קפ"ו. 230 נדרים פ"ט ה"ד. 231 אר"ת ב, סע"ג. 232 ב"ר פ"א, ד.

ש"אף קודם שנבראו ישראל הי' נחקק צורתם במחשבה . . כי אצלו ית' העבר והעתיד א', היינו, שגם כאשר הבן נמצא במחשבת האב (קודם שנולד). שאז לא שייך כל ענין ההתחלקות. ישנה שם מציאותו של הבן הנולד בכל פרטיו, וזהו הענין דעבר ועתיד אחד כו'.<sup>233</sup> וכן הוא גם לאחרי שנולד הבן בפועל, שגם אז חקוקה צורתו במחשבת האב (כמשנ"ת בהתוועדות שלפני<sup>234</sup>), היינו, שגם כאשר ישנה מציאותו של הבן באופן של התחלקות דפרטים, הרי אמיתת מציאותו היא — כפי שהוא בשרשו, במחשבת האב.

וכמו שהוא בנש"י — כן הוא גם בתורה (שהרי תורה וישראל קשורים זה בזה), שמציאותם האמיתית של כל הפרטים היא — כפי שהם בשרשם, "דיבור אחד".

ומישראל ותורה נמשך כן גם בכללות סדר ההשתלשלות, כדלקמן.

לז. ובהקדים:

הוזכר בהמאמר דיום ההילולא<sup>235</sup> שאיתא בקבלה, והובא גם במקומות נדירים בחסידות, שיש צמצומים גם לפני צמצום הראשון.

וענין זה מובן גם בפשטות:

בספר התניא מבאר אדמו"ר הזקן בנוגע לאור השמש, ש"פשוט שאור זיוו הזה ישנו ג"כ כגוף וחומר כדור השמש . . שאם מתפשט ומאיר למרחוק כ"כ, כ"ש שיוכל להאיר במקומו"<sup>236</sup>, ולא עוד, אלא ש"שם מאיר ומתפשט . . זיוו ואורו (ו)ביתר שאת מהתפשטותו והארתו כחלל העולם"<sup>237</sup>.

ומזה מובן גם בנמשל, בנוגע לענין האור למעלה (שהרי "מבשרי אחזה אלקה"<sup>238</sup>) — שעוד לפני שמתפשט ונמשך האור (גם כמו שנמשך קודם הצמצום, ובזה גופא בדרגא הכי עליונה), הרי הוא כלול תחלה בעצמות, בדוגמת אור הכלול בשמש.

והכוונה בזה (בתואר ד"שמש"<sup>239</sup>) — לעצמות ממש, ולא לענין ה"מאור".

דהנה, "מאור" — הוא תואר, ועד שהוא תואר פרטי, למטה גם מהתואר ד"יכולת", כי: פירוש ענין "מאור" הוא — מה שביכלתו להאיר, משא"כ כשאומרים "יכולת" סתם — הרי לא מפרשים מה הוא יכול, מכיון ש"יכולת" זו קאי על הכל, ולא דוקא יכולת להאיר. ובלשון הידוע בדרושי חסידות<sup>240</sup> —

233) ראה ד"ה מים רבים תשל"ח פ"ה (לקר"ש ח"כ ע' 279). 234) שיחת ש"פ בשלח, י"א שכת סכ"ד. 235) ד"ה באחי לגני דש"פ בשלח. 236) שעהוה"א פ"ג. 237) תניא פל"ג. 238) איוב יט. כו. וראה אגה"ק רסט"ו. 239) ראה לקו"ש חכ"א ע' 444. לקו"ב לתניא שעהוה"א פ"ד. 240) המשך תרס"ו ע' קפא. סה"מ פר"ת ר"ע ה. המשך ר"ה הרצ"ה פ"ח. פל"ד (סה"מ קונטרסים ח"ב שכד, ב. שמו, א).

בלתי מוגה

שביכלתו להאיר וביכלתו שלא להאיר בשוה.

ומכיון שאפילו "יכולת" אינו עצמות (כדאיתא להדיא בכ"מ) — הרי בודאי ובודאי שכן הוא בנוגע ל"מאור", שאינו עצמות.

וענין ה"שמש" בנמשל הוא — העצמות, שמציאותו מעצמותו שאין לו שום עילה וסיבה ח"ו, ושם כלול האור, ובהיותו שם — הרי הוא עצמות, כי שם, הנה הכל — ה"יכולת", ה"מאור" ו"האור" — הוא חד ממש.

והרי מוכן בפשטות, שבכדי שיומשך דרגא הכי ראשונה שבאור מהאור הכלול בשמש (בעצמות) — הרי זה צמצום מבהיל!

ועד"ז בנוגע לאור שבבחינת המשכה גופא — שכדי שיומשך מדרגה הכי ראשונה שבו עד לבחינת אור שהיה ממלא מקום החלל, הרי זה ע"י כו"כ צמצומים (כמשנ"ת במאמר בארוכה).

ורק לאחרי זה בא הצמצום בהאור שהיה ממלא החלל בכדי שיהיה מקום לעמידת העולמות — שהוא "צמצום הראשון" הידוע ומבואר ברוב המקומות בדא"ח.

לח. ובנוגע להשאלה מדוע לא מדובר אודות צמצומים אלו, ומתחילים מיד עם צמצום הראשון — הרי זה מפני ש"כבוד אלקים הסתר דבר"<sup>241</sup>, ואמרו חז"ל<sup>242</sup> "במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור", ולא עוד, אלא שאפילו בנוגע לדרגות תחתונות יותר איתא הלשון "שאינו רשאים לדבר", ומכש"כ בדרגות אלו.

ואם ב"קבלה" (בלי הסבר וביאור) אין רשות לדבר — הרי ב"חסידות", באופן של ביאור בהבנה והשגה, "יתפרנסון מיני"<sup>243</sup> — על אחת כמה וכמה שאין אנו רשאים לדבר.

ומה שבמקומות מועטים כן מדברים בזה — הרי זה לפי שסוכ"ס צריך לדעת איך שכל ההשתלשלות, מתחיל מהאור [שעל ידו היא ההתהוות — כמבואר באגה"ק<sup>244</sup> ש"האור הוא כעין המאור הוא מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו כו' ולכן הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט], התחלתו היא — מזה שכלול בעצמותו ית', שהוא "נושא הכל".

ועד"ד לשון הרמב"ם בהתחלת ספרו: "כל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמתת המצאו", ד"אמיתת המצאו" — הוא העצמות.

<sup>241</sup> משלי כה. ב. <sup>242</sup> חגיגה יג. רע"א. <sup>243</sup> ראה תקו"ז ת"ו בסופו. מק"מ בהקדמתו לזהר. כס"מ לתקו"ז שם. לקו"ש ח"ג ע' 873 הע' 7. וש"נ. <sup>244</sup> ס"כ.

ובפרט שענין זה נוגע גם לעבודתם של ישראל (שהם מגלים זאת בעולם, כדלקמן) — שיהודי צריך לדעת את התוקף שלו שהוא חד ממש עם העצמות [וכידוע<sup>245</sup> פתגם בעל ההילולא שצריכים לדעת גם מעלות עצמן, וזאת — כדי שלא יבוא ה"קלוגינקער", "מלך זקן וכסיל"<sup>246</sup>, וירצה "אפרייסן אים" ממציאותו האמיתית ע"ז שיטעהו ששייך רק לדרגות שלמטה מזה כו', אלא עליו לדעת שהוא חד ממש עם העצמות, שהרי "ישראל (אודייתא) וקוב"ה ולא פרטי הדרגות ד"קדוש" (ז"א) ו"ברוך" (מלכות)<sup>247</sup>, כי אם עצמותו ית', "אליו ולא למדותיו", כפירוש אדמו"ר הזקן<sup>248</sup> דקאי על עצמותו ית' כולא חד". כמבאר בדרושי חסידות בעשרות מקומות — הרבה יותר מהמקומות שבהם הוזכר אודות הצמצומים שלפני צמצום הראשון!

**לט.** ומובן, שהכוונה בכל הנ"ל אינה לשלול את ענין הפרטים — שהרי בודאי צריכה להיות התבוננות פרטית (כפי שמבאר א. מו"ר האמצעי בשער היחוד<sup>249</sup>).

דהנה, כמו שבנוגע להתבוננות בענין התהוות העולמות והנבראים, אין מספיק להתבוננות בענין ההפלאה דהתהוות יש מאין בכלל, אלא צריך לידע גם פרטי העולמות והנבראים שנתהוו, וכזה גופא — לא רק "גדלו מעשיך"<sup>250</sup>, אלא גם "רבו מעשיך"<sup>251</sup>,

[ומטעם זה דאריך הרמב"ם כל כך בכל פרטי ענינים אלו, מכיון שהציווי "לידע כו'" כולל גם כל פרטי ענינים הנ"ל<sup>252</sup>, ומה גם שע"ז דוקא באים לאהבת ה' ויראתו כו'].

כמו כן הוא גם בנוגע לענין האור (שעל ידו היתה ההתהוות, כנ"ל) — שצריך לידע כל המדרגות שבו, לא רק ענין האור שכלול בעצמותו, אלא גם כל פרטי הדרגות שבאור הנמשך (והצמצומים שבין אחד לשני) הן לפני הצמצום והן לאחר הצמצום.

כוונת הדברים היא, איפוא, שביחד עם ידיעת הפרטים דרושה הידיעה וההדגשה שאמיתת מציאותם (גם לאחר שישנה מציאות בפועל, ובאופן של התחלקות לפרטים) היא — העצמות, הן בנוגע לאור -- כאמור לעיל שבהיותו כלול בשמש מציאותו היא כיתר שאת, והן בנוגע לעולמות — כהדגשת הרמב"ם שה"יסוד" ("יסוד היסודות") של כל פרטים אלו הוא "אמיתת

245) סה"מ תרפ"ח ע' קצט, לקו"ד ח"ד תקפא, א. וראה "היום יום" — כו חשן, אג"ק אדמו"ר מוהררי"צ ח"ה ר"ע נא. 246) קהלת ד, יג ובפרש"י קה"ר פ"ד, יג. זח"א קעט, סע"א. מדרש תהלים ט, ב. 247) ספהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה ספ"י, סה"מ תש"ח ע' 274 וראה לקו"ת שה"ש מ, ב ואילך, ובכ"מ. 248) "היום יום" — י"א תשרי, סה"מ תש"ט ע' 100 (הב'), אג"ק אדמו"ר מוהררי"צ ח"ג ר"ע קמה. 249) בתחלתו (פ"ד ואילך), 250) תהלים צב, ה. 251) שם קד, כד. 252) נתבאר בארוכה בלקו"ש השבועי.

**בלתי מוגה**

המצאור", עצמות.

וזהו כל ענין העבודה -- להמשיך ולגלות כמציאות הפרטים היסוד והשרש שלהם.

מ. והנה, מכיון שעבודה זו נעשית ע"י ישראל ותורה [שבשכילם נברא העולם]<sup>253</sup>, היינו, שהם המשלימים את הכוונה הנ"ל בכריאת העולם] -- לכן, מתחיל ענין זה מישראל ותורה.

וזהו מה ש"אמר הקב"ה עשה"ד בדיבור אחד . . . (ואח"כ) חזר ופירש על כל דיבור ודיבור בפני עצמו" -- שבודאי צריכים להיות כל הפרטים, אלא שהתחלה והיסוד דכל הפרטים (גם כפי שבאים באופן של התחלקות פרטים) הוא -- "דיבור אחד".

[וע"ד פתגם בעל ההילולא שכל עשה"ד כלולים בדיבור הראשון, ודיבור ראשון כלול בתיבה הראשונה -- "אנכי", ותיבת "אנכי" כלולה בראש התיבה -- אות אל"ף].

וע"פ המבואר לעיל, מובן, שהפירוש ד"דיבור" אחד" כאן -- כמו "יחיד", כלומר, אין הכוונה ל"אחד" השולל ענין שני ("אחד ואין שני לו"), אלא כמו "יחיד" -- שמיוחד בעצם. ומ"ש "דיבור אחד" -- הרי זה כדי להדגיש שכולל את הפרטים. אבל לאידך, התכללות הפרטים בו היא באופן שאין שייך ענין של התחלקות -- "יחיד".

ועפ"ז מובן גם הטעם לכך שהתחלת עשה"ד הוא בענין הכי נעלה -- "אנכי הוי' אלקיך", וסיומם -- בדברים הכי פשוטים, עד ל"לא תחמוד גוי", להורות שגם קיום הענינים הכי פשוטים צריך להיות חדור ב"דיבור הראשון" -- "אנכי הוי' אלקיך"<sup>254</sup>.

וכפי שראו במוחש כדורנו זה -- כיצד היתה ההנהגה בענינים המחוייבים ע"פ שכל אנושי ("לא תרצח" וכיו"ב) כאשר נפרדו מהיסוד ד"אנכי הוי' אלקיך"!

ומפורש הדבר בתורה -- "רק<sup>255</sup> אין יראת אלקים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי" ! והגע עצמך: מדובר אודות גוי צדיק, שלא יהין להתקרב ל"אשת איש" מפני הציווי ד"לא תנאף" (שאינו אלא באשת איש<sup>256</sup>), ואעפ"כ, "והרגוני על דבר אשתי", כדי .. שלא תהי' "אשת איש" !].

וכאמור, שענין זה מודגש גם כמציאותם של ישראל -- הקשורה עם התורה (כנ"ל), שגם בהיותם באופן של התחלקות לפרטים, מציאותם האמיתית

<sup>253</sup> פרש"י ר"פ בראשית -- מבר פ"א, ד. ויק"ר פל"ו, ד. ובכ"מ. <sup>254</sup> ראה לקו"ש ח"ג פרשתנו (ע' 889 ואילך). ועוד -- <sup>255</sup> וירא כ, יא. <sup>256</sup> פרש"י פרשתנו כ, ג.

היא — כפי שהם בשרשם, "אב אחד לכולנה".

ולכן, ע"י עבודתם של ישראל בתורה ומצוותיה — פועלים כן גם במציאות העולם, שב"כל הנמצאים בשמים ובארץ ומה שביניהם" יורגש היסוד והשורש — "אמיתת המצאור", שזהו הענין ד"אנכי", וכפי שמסיים הרמב"ם<sup>257</sup>: "וידיעת דבר זה (ש"כל הנמצאים כו' לא נמצאו אלא מאמיתת המצאור") מצות עשה, שנאמר אנכי הוי' אלקיך". ובלשון הזהר<sup>258</sup>: "פקודא דא קדמאה דכל פקודין . . . למנדע לי' לקב"ה . . . דאיהו רבון עלמא וברא עלמין כולהו שמיא וארעא וכל חיליהון כו"<sup>252</sup>.

**מא.** ויש לקשר כל זה עם הענין דחמשה עשר בשבט (שהרי בשבת זו נפעל הענין ד"ויכולו" בנוגע לכל ימי השבוע, כולל חמשה עשר בשבט) — "ראש השנה לאילן"<sup>259</sup>:

הוזכר לעיל<sup>260</sup> שלשון המשנה הוא "ראש השנה לאילן", לשון יחיד דוקא [ומודגש יותר ע"פ ביאור אאמו"ר<sup>261</sup> אודות הגימטריא ד"אילן", "אילן" דייקא, ולא "אילנות"], ואעפ"כ, "פוק חזי מאי עמא דבר"<sup>262</sup>, שרגיל לומר "ראש השנה לאילנות", לשון רבים.

ומזה מובן, שישנם ב' הענינים גם יחד: ("ראש השנה ל(אילנות) — לשון רבים, וכיחד עם זה — ("ראש השנה ל(אילן) — לשון יחיד, והענין בזה:

"אילן" — קאי על כללות בנ"י, "נצר מטעיי"<sup>263</sup>, וב"אילן" זה — ריבוי פרטים, כדברי הגמרא<sup>264</sup>: "אומה זו כגפן נמשלה", בדוגמת ה"גפן" שיש בה ריבוי פרטים — "זמורות, אשכולות (פירות), עליו וקנוקנות", ודוגמתם בבנ"י — "בעלי בתים, תלמידי חכמים, עמי הארץ", עד ל"ריקנין שבישראל", ובלשון הכתוב<sup>265</sup>: "ראשיכם שבטיכם גו' מחוטב עציך עד שואב מימך", וביחד עם זה, כל ריבוי הפרטים ד"אילן" קשורים עם שרש האילן, ועי"ז נעשים כולם מציאות אחת — "אילן" לשון יחיד, אילן גדול, "נצר מטעיי".

וכאמור לעיל, שגם לאחרי שישנה המציאות באופן של התחלקות לפרטים — הרי מציאותם האמיתית היא כפי שהם בשרשם למעלה, ובמשל — שורש האילן [כדאיתא כפרדס<sup>266</sup> ש"הרוחני הוא היפך הגשמי כי הגשמי יסודו למטה, והרוחני יסודו למעלה"], ששם הם מציאות אחת, ולכן, גם לאחרי שבאים באופן של התחלקות לפרטים — הרי הם מציאות אחת, אילן אחד.

<sup>257</sup> הל' יסרה"ת פ"א ה"ה, (258) ח"ב כה, א — ברע"מ, (259) ר"ה בתחלתה, (260) שיחת ט"ו שבט בתחלתה, (261) לקוטי לוי"צ אגרות ע' ח"ג, (262) ברכות מה, רע"א, וש"נ, (263) ישעי' ס, כא, וראה סנהדרין רפ"א, (264) חולין צב, א, (265) ר"פ נצבים (בט, ט"י), (266) שכ"ג פ"י (ערכי הכינויים ערך יסוד), וראה אוה"ת שמות (כרך ז) ע' בתקלב.

בלתי מוגה

וענין זה מודגש ביותר כאשר כו"כ מישראל מתאספים יחדיו בהתוועדות, מתוך אהבת ישראל ואחדות ישראל — שאז רואים את ענין הריבוי מחד גיסא, כו"כ מישראל, ממקומות שונים ורחוקים זה מזה, אפילו "מעבר לים" ("אילנות" לשון רבים), ולאורך גיסא — מתאספים כולם יחדיו למטרה ותכלית אחת, שבוה מודגש שמציאותם האמיתית היא — אילן אחד.

וזהו גם נתינת-כח לעבודתם ופעולתם של ישראל בעולם — לגלות בכל פרטי הבריאה שמציאותם האמיתית היא כפי שהם בשרשם, "אמיתת המצאו".

וכאשר מגלים זאת — משלימים את כוונת הבריאה, ועי"ז זוכים לגילויים דלעתיד לבוא, כולל — קיום היעוד "עתידין כל אילני סרק שבארץ ישראל שיטענו פירות"<sup>267</sup>, שכן, בהתחלת הבריאה ("עולם על מילואו נברא"<sup>268</sup>) היו כל האילנות עושים פירות, אלא שמצד החטא נפרדו משרשם והפסיקו לעשות פירות, ולכן, לעתיד לבוא, לאחרי התיקון כו' — גם אילני סרק יעשו פירות.

ובפשטות — שבקרוב ממש זוכים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובאים — כולם יחדיו — לארצנו הקדושה, ואוכלים משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, הן "חטה ושעורה", והן פירות האילן — ענינים של תענוג,

במהרה בימינו ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

\* \* \*

**מב.** בהמשך להמדובר לעיל אודות ענין השמחה, מכיון שצריכים לשרוף את שיירי הגלות האחרונים ע"י ענין השמחה — הרי כאן המקום להזכיר אודות השמחה שעושים ל"גמרה של תורה"<sup>269</sup>, סעודת "מלוה-מלכה" שתערך במוצש"ק לרגל סיום לימוד ספר "קנין" ברמב"ם.

וכדי לשתף בזה את כל המתוועדים כאן — אתן בקבוק משקה מהתוועדות זו עבור מסיבת ה"מלוה-מלכה".

ויה"ר אשר מסיום לימוד ספר "קנין" — יתגלה ענין ה"קנין" שיש בכאו"א מישראל, כדברי המשנה<sup>270</sup>: "ישראל קנין אחד" — "קנין" מלשון חביבות, ועד שמשלימים את כללות העבודה בעולם לפעול שיהי' הענין ד"קונה"<sup>271</sup> שמים וארץ<sup>272</sup>.

<sup>267</sup> (267) סוף כתובות. (268) ראה ב"ר פי"ד, ז. פי"ג, ג. (269) ראה קונטרס שיחות בדבר לימוד ספר הרמב"ם תשד"מ ס"ב ובהע' 27 שם. וש"נ. (270) אבות פ"ו מ"י. (271) לך לך יד. יט. (272) ראה גם שיחת ש"פ וארא, מבה"ח שבת סל"ז. וש"נ.



כמו כן אתן בקבוק משקה עבור מסיבת "מלוה-מלכה" הקשורה עם יום ההילולא של ה"שפאלער זיידע".

ובקרוב ממש נזכה לזמן ד"כולה משקה" – כדברי אדמו"ר הזקן שהובאו בדרושי אדמו"ר מהר"ש<sup>273</sup> – "לכתחילה אריבער"<sup>274</sup>,

וכל ענינים אלו – באופן ד"לכתחילה אריבער".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן בקבוק משקה להרב מרדכי שי' קלמנסון – עבור המלוה-מלכה דהיאצ"ט של הסבא משפולי, ולהרב מנחם נחום שי' גרליצקי – עבור המלוה-מלכה דסיום ספר "קנין"].

מג. מפני קוצר הזמן – לא ניגנו בהתוועדות דחמשה עשר בשבט "כי בשמחה תצאו".

ולכן, לאחרי הניגון "יהי רצון כו' שיבנה בית המקדש במהרה בימינו" – יסיימו עם הניגון "כי בשמחה תצאו".

ויה"ר ש"בשמחה תצאו" – מתפלת (וזמן ד)מוסף לתפלת מנחה, "רעוא דרעוין", ו"בשלום תוכלון" – אל הגאולה האמיתית והשלימה שתהי' באופן ד"בשובה ונחת תושעון"<sup>275</sup>, בעגלא דידן ממש.

[הש"ץ שי' ניגן "יהי רצון כו' שיבנה בית המקדש במהרה בימינו". ואח"כ התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "כי בשמחה תצאו".

אח"כ הזכיר ע"ד אמירת ברכה אחרונה].



<sup>273</sup> המשך וככה תול"ז רפמ"ו. ראה אג"ק אדמו"ר מהרי"צ ח"א ע' תריז. לקו"ש ח"א ע' 124. ועוד. <sup>275</sup> ישעי"ל, טו.